

1968

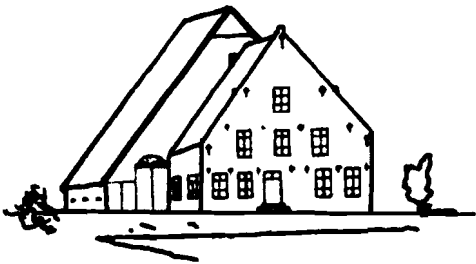
1993

HOF VAN ASSENDELEFT

STREEKMUSEUM HOEKSCHER WAARD
HOFWEG 13 3274 BK HEINENOORD

OOST-LEEUWENSTEIN

25 JAAR

BULLETIN 62

AUGUSTUS 1993

STICHTING
VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHÉ WAARD
(ingeschreven K.v.K. Dordrecht nr. S 119934)

Redactie en secretariaat:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Giro 38.70.852.
Contributie: minimaal F 10,-- per persoon/jaar.

Redactie:

C.L. Boon-Braun
J. Gerretse
A.O. Mol
P.J. Pot
K.H. van der Ree

W. Reedijk
Drs. J.E. de Rooy
Mr. R. van der Waal
J. Weijers

Hof van Assendelft:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Telefoon 01862 - 1535.
Geopend dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur.
Zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.
Leeszaal: Geopend woensdag 09.00 - 13.00 uur.
Zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Oost-Leeuwenstein:

Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord.
Geopend zaterdag 10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.

Groepen op afspraak.

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy 01862 - 2010

Niets van deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie worden overgenomen.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Beste vrienden,

Voor u ligt het zomernummer van ons bulletin, dat door zijn uiterlijk alleen al laat zien dat er iets bijzonders aan de hand is. Zoals al vermeld in het vorige nummer bestaan museum en vriendenkring in 1993 25 jaar. Wij wilden dit feit niet onopgemerkt voorbij laten gaan.

De redactie prijst zich gelukkig, dat de burgemeesters van de gemeenten in de Hoeksche Waard ter gelegenheid van het jubileum een bijdrage aan het bulletin hebben willen leveren. Dit onderstreept eens te meer, hoe het museum in ruime kring bekendheid geniet en gewaardeerd wordt en speciaal door de Hoekschewaardse gemeenschap wordt gedragen. In het voorjaar deelden wij u al mede dat er een fotoboek over de Hoeksche Waard zal verschijnen en in dit nummer vindt u daar meer informatie over. Het deed ons deugd, dat heel wat vrienden na onze eerste aankondiging al op deze uitgave hebben ingetekend. Zij zullen er geen spijt van hebben!

De vriendendag op zaterdag 9 oktober zal bestaan uit een feestelijke bijeenkomst in "De Vijf Schelpen" te Mijnsheerenland, gevolgd door de traditionele spek-met-peren maaltijd voor de liefhebbers (in het Andersenhuis te Heinenoord). Leest u vooral goed de informatie, die betrekking heeft op deelname aan dit feestelijk gebeuren.

Wij waren blij verrast toen de firma "De Snelle Drukkers" te Klaaswaal spontaan aanbood dit bulletin volledig voor ons te verzorgen en in een fraai jasje te steken als haar bijdrage aan het feest.

Wij hopen en vertrouwen, dat iedereen veel plezier zal beleven aan een en ander. Het zal voor u misschien een aanleiding zijn, weer eens een kijkje in het museum te nemen en voor de medewerkers, speciaal zij die dagelijks aanwezig zijn, zal het een aansporing zijn om hun krachten ervoor te blijven inzetten.

Wij wensen u veel genoegen met dit feestnummer!

J.G.

'Een goede buur...'

door B. Kolbach, burgemeester
van Korendijk en voorzitter
van het Streekmuseum.

Ieder mens kan goed functioneren als hij omgeven is door goede vrienden. Datzelfde geldt eigenlijk ook voor instellingen, dus ook voor het Streekmuseum! Nog belangrijker is dat een mens een goede buur heeft. "Een goede buur is beter dan een verre vriend", zo luidt het welbekende spreekwoord. Dat gaat uiteraard niet altijd op. Kijk naar de vrienden van het Streekmuseum!

Ik ga het nu hebben over het eerste gedeelte van het spreekwoord: "Een goede buur"!

Het streekmuseum heeft zelfs twee goede burens, nl. mevrouw M. Dekker-Hordijk en de heer J.E. de Rooy. Uiteraard zijn zij ook vrienden van het museum en samen vormen zij een geweldig duo. Hiermede wil ik uiteraard niet mijnheer Dekker afvallen. Want ook hij zet zich geweldig in voor het Streekmuseum. Wij hopen dan ook dat hij na het afscheid van mevrouw Dekker op 1 oktober a.s. zo nu en dan het museum toch nog de helpende hand zal bieden.

Maar om terug te komen op mevrouw Dekker en de heer De Rooy; kijkt u eens rond in het museum. De muren zijn op een schitterende wijze gestoffeerd. Dit is één van de resultaten van de ontelbare inspanningen die mevrouw Dekker en de heer De Rooy zich samen hebben getroost. In het dagelijks leven is het haast onmogelijk dat man en vrouw samen een kamer behangen zonder dat er ruzie van komt. Aan het voortreffelijke resultaat te zien schijnen goede burens dit wél heel goed te kunnen.

Bovenstaande is één van de vele diensten die mevrouw Dekker het Streekmuseum verleent. Het museum zou de laatste 25 jaar niet geweest zijn wat het nu is als mevrouw Dekker er niet geweest was. Zij is een heel fijne, gastvrije mevrouw die altijd klaar staat om ontvangsten te regelen, rondleidingen te geven, de museumschatten te poetsen en stofvrij te houden; zij helpt mee bij de inrichting van de diverse kamers, zij doet een gedeelte van de administratie, kortom een echte duizendpoot.

Het zal vreemd zijn als wij haar als goede vriendin en goede buur van het streekmuseum niet meer dagelijks daar bezig zullen zien. Al wordt zij uiteraard gesteund door de heer Bos en door de heer Tieleman, het blijft voor mij nog de vraag of het streekmuseum ooit weer zo'n bijzonder innemende, vriendelijke, betrouwbare en attente dame aan haar staf zal kunnen toevoegen.

Gelukkig is het zo ver nog niet, het duurt nog even voor we afscheid van haar moeten nemen. Tot die tijd moeten wij nog maar extra genieten van haar zorgzaamheid!

Mevr. Dekker en Annee Bos. (Foto D.Leeuwestein)

'De toekomst van het Streekmuseum'

door C. Oversier, burgemeester van Binnenmaas.

Het streekmuseum is in zijn 25-jarig bestaan uitgegroeid tot een begrip in de Hoeksche Waard. Het museum bezit inmiddels een unieke verzameling waardevolle gebruiksvoorwerpen en geeft een schitterend beeld, hoe het leven er in vroeger tijden op het eiland uitzag.

Het streekmuseum is de grootste in zijn soort in Nederland, iets, waar we in de Hoeksche Waard trots op mogen zijn. Het bestuur van het streekmuseum zit niet stil. Dat is maar goed ook, immers, stilstand is achteruitgang.

De verzameling van het museum breidt nog steeds uit, er is een actieve dialectgroep, het aantal "Vrienden van het streekmuseum" neemt nog steeds toe en ook de afdeling genealogie slaagt er steeds weer in om het gegevensbestand uit te breiden. Ook de uitgifte van het jubileumboek ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het streekmuseum is een goede zaak. Nu al, maar zeker over een aantal jaren zal dit boek van grote waarde blijken te zijn, mede omdat er zo weinig over de Hoeksche Waard gepubliceerd wordt.

Recent heeft de gemeenteraad van Binnenmaas zich gebogen over het accommodatiebeleid in de kern Heinenoord. Besloten is sporthal "De Tienvoet" uit te breiden. Zodra dit gerealiseerd is, zal het H.C. Andersenhuis naast het streekmuseum worden afgebroken. Inmiddels wordt er overleg gevoerd met het bestuur van het streekmuseum om het vrijkomende stuk grond als tuin aan het streekmuseum toe te voegen. Het is vervolgens aan het bestuur om deze tuin zodanig in te richten, dat deze een eenheid met "Het Hof van Assendelft" gaat vormen. Het streekmuseum zelf zal als gebouw door het verdwijnen van het H.C. Andersenhuis ongetwijfeld beter tot zijn recht komen.

Al met al redenen om de toekomst van het streekmuseum met vertrouwen tegemoet te zien. En ik ben daar blij om.

Er gaat immers steeds meer uit vroeger tijden verloren en we krijgen te maken met steeds jongere generaties, die geen notie hebben, hoe in het verleden gewerkt werd. Alleen daarom al is het een buitengewoon goede zaak, dat zaken uit het verleden op een goede wijze geconserveerd worden.

Ik hoop, dat ook de toekomst zal leren, dat er voldoende vrijwilligers bereid blijven om het streekmuseum te laten functioneren, zoals dat nu het geval is.

De 'motor' van het Streekmuseum, drs. J.E. de Rooy, in 1968.

Een terugblik

Bij de Februariramp van 1953 gingen vele oude voorwerpen, meubelen, landbouwgereedschappen en andere zaken voorgoed verloren. Toen de dijken weer dicht waren en het gewone leven langzaam maar zeker weer op gang kwam, werd door de toenmalige burgemeesterskring van de dorpen in de Hoeksche Waard een voor ons museum belangrijk initiatief genomen. Door Burgemeester Hammer van Oud-Beijerland werd, namens de kring, een commissie geïnstalleerd, die de opdracht kreeg om te komen tot de oprichting van een Streekmuseum. Het initiatief werd gesteund door de vereniging "Hoeksche Waards Belang." In het najaar van 1956 werd door de commissie besloten om eerst een tentoonstelling in te richten op de zolder van de toenmalige Rijks HBS in Oud-Beijerland van oude voorwerpen die de ramp hadden overleefd. Er reden in die tijd nog weinig auto's, zodat de aangeboden voorwerpen achter op de fiets van her en der aangevoerd moesten worden. In het 'Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde' verscheen een wekelijkse rubriek met daarin een opgave van de geschonken voorwerpen en de gulle gevers. Met vereende krachten van organisaties van plattelandsvrouwen, leerlingen van de Rijks HBS en andere vrijwilligers slaagden wij erin om in het najaar van 1958 de tentoonstelling gereed te hebben. De opening geschiedde namens de toenmalige Commissaris van de Koningin, de heer Mr. J. Klaasesz, thans ere-voorzitter van ons museum. Vele duizenden brachten een bezoek aan de tentoonstelling, waardoor wij ons gesterkt voelden om de eigenlijke opdracht uit te voeren nl. de oprichting van een Streekmuseum.

De grote vraag was: waar moet het museum komen en waar komt het geld vandaan. Talloze pogingen werden ondernomen om een geschikt pand te vinden in Oud-Beijerland of elders in de Hoeksche Waard, maar zonder resultaat. De toenmalige gemeente Heinenoord bracht redding en bood het ambachtsherenhuis "'t Hof van Assendelft" te koop aan. Huis aan huis collectes, verkoop van bloemen, sponsoracties, subsidies van gemeenten en Anjerfonds en een hypotheek maakten het mogelijk om "'t Hof van Assendelft" aan te kopen en in te richten.

Helaas was het pand in zeer vervallen staat en werd bovendien nog door een aantal gezinnen bewoond. Toen de laatste bewoners vertrokken waren startte najaar 1966 een gigantische operatie met tal van vrijwilligers. Begonnen werd met het ongedaan maken van latere verbouwingen, zoals het slopen van enkele binnenmuren, verwijderen van boardplafonds, uitbreken van keukens en toiletten.

Het eerst kwam de kelder klaar, de muren waren keurig gewit en alles was netjes ingericht. Met voldoening keken wij naar het bereikte resultaat. Groot was de schrik, toen wij de week erop verder gingen met de restauratie. Een lading zand die wij nodig hadden voor de bestrating in de schuur was zodanig gestort, dat het regenwater met zand en al de kelder in was gestroomd. De biervaten van brouwerij 'de Bel' uit 's-Gravendeel, potten en pannen, alles dreef in het rond of was onder water verdwenen. Er waren meer tegenslagen. In Oud-Beijerland was een touwslagerij gesloopt. Bepaalde onderdelen die wij in het museum bij de inrichting van de touwslagerij nodig hadden waren per ongeluk afgevoerd naar de bij Krooswijk gelegen vuilnisbelt. Met twee man hebben wij een zaterdagochtend in de stank van het rottende huisvuil en te midden van wegvlochtende ratten net zo lang gezocht tot wij alles weer gevonden hadden.

Het trappen in een roestige spijker die door de schoenzool van een van ons heen ging, het openhalen van handen en andere verwondingen waren kleinigheden, die spoedig vergeten waren. Zo ook het een weeklang niet kunnen schrijven na een hele zaterdag met behulp van een nietjegang wandbekleding aangebracht te hebben. Soms hadden wij geluk. Om van de opkamer in de keuken te kunnen komen hadden wij in het bouwplan een doorgang geprojecteerd. Wie schetst onze verbazing, toen bij de sloopwerkzaamheden achter het behang en allerlei latwerk een dichtgetimmerde deur aanwezig bleek te zijn. Bij onze omzwervingen door de Hoeksche Waard om aan het museum geschonken voorwerpen op te halen, waren wij eens in Piershil en zagen vlakbij de kerk een huis in brand staan. Het huis moest gesloopt worden en om de sloop te bespoedigen had men het maar aangestoken. Uit de vuurzee wisten wij een fraai deurtje te redden en laat dat deurtje nu precies passen tussen opkamer en keuken.

Uit datzelfde brandende huis haalden wij ook nog een grote partij rode vloertegels, die in de keuken zijn aangebracht en witte tegeltjes die de plint in de gang vormen. Zo heeft ieder onderdeel en ieder voorwerp in ons museum zijn geschiedenis.

Na twee jaar hard werken vond op 3 oktober 1968 de opening plaats door Mr. J. Klaasesz. Op diezelfde dag werd onze Vriendenkring opgericht. Achterover leunen en terugzien op het bereikte was er niet bij. Dezelfde week van de opening werd een start gemaakt met het, voor ons land, unieke kaartsysteem van archiefgegevens, inmiddels uitgegroeid tot circa 2.500.000 fiches. Anderen gingen zich bezig houden met de prenten en kartografische collecties, klederdrachten en later met het verzamelen van dialectwoorden. Een jaar daarna werd aan ons op 23 oktober 1969 de net ingestelde culturele prijs van de provincie Zuid-Holland, bestaande uit een penning en oorkonde, op een feestelijke bijeenkomst voor het eerst uitgereikt. Dit betekende een extra stimulans om door te gaan met ons werk ten behoeve van de bevolking van de Hoeksche Waard en ver daar buiten. Daarbij laten wij ons niet beïnvloeden door het feit, dat ons museum gevestigd is op het adres Hofweg 13!

Drs. J.E. de Rooy, conservator Streekmuseum.

'De cultuur en het Streekmuseum'

door Mr. S.W. van Schaijck,
burgemeester van Strijen.

Dat in ons land grote belangstelling bestaat voor het verleden moge blijken uit het grote aantal musea en historische verenigingen, welke wij rijk zijn. Het aantal musea bedraagt ruim 800 en de historische verenigingen zijn talrijk.

Naast de bekende algemene musea is een scala van meestal kleine, maar zeer gespecialiseerde oudheidkamers actief.

Er valt nauwelijks meer een gebied te bedenken waarvoor geen verzameling aanwezig is en altijd blijkt men bereid zijn bezit voor het publiek toegankelijk te houden.

De streekmusea nemen een bijzonder plaats in. Zij tonen een breed scala van voorwerpen, geschriften, foto's, prenten e.d., welke een inzicht proberen te geven in het leven van onze voorouders. Hoe zij zich kledde, hoe zij woonden, hoe hun kinderen speelden en waarmee de ambachtsman zijn brood verdiende.

Ons streekmuseum bezit een rijke en gevarieerde collectie van al deze zaken, welke ooit in de streek werden gebruikt. De museumboerderij moet daarbij als een bijzonder waardevol object worden beschouwd. Hier wordt het grote agrarische verleden van de streek tentoongesteld. Deze verzameling toont ons een breed assortiment van ooit gebruikte gereedschappen en machines. Bij nadere beschouwing blijkt vaak dat veel van het hier aanwezige materiaal nog niet zo lang geleden in gebruik was. Men krijgt een duidelijk beeld van de snelle en soms turbulente veranderingen in de agrarische cultuur.

Het museum heeft een brede uitstraling en vormt een belangrijke schakel in de cultuur van de Hoeksche Waard. Het verdient zijn plaats ten volle en ik waag het te veronderstellen dat de activiteiten mede hebben bijgedragen tot ontwikkelingen elders in de Hoeksche Waard op een aantal terreinen van onze geschiedenis.

WERKGROEP DIALECTEN

EFFE DEUR 'T MESEUM (in het dialect van Goudswaard)

Hoewel wai van de dialectcommissie zat in 't meseum komme, lôdpe me d'r zelde deurheen. Vandaer da'k op een zaeterdagevoremiddag tege m'n vrouw zee: "Ik zel venochtend es effe naer 't meseum raie en de boel weer er overnieuw gaon bekaike, want da's jaere gelêêje". Nou ze vong het goed en -een goeie vrouw as ze is- vroeg ze, of ik nog brôôd mee mos neme. Dat hief nou ok weer niet, want ik was toch nie van plan lang te blaiwe plakke.

't Hof van Assendelft voor de restauratie van 1966 - 1968.

Nae een voorspoedige rais belde ik an en toen ik tege Tielman zee, da'k voor de dialecte kwam en nog wat rommel in 't archief mos brenge kon ik glaik deurlôdpe naer de zaol, waer ze iedere zaeterdag naer dur voorouwers zitte te zoeke. As ik zôô om me heen loistert, dan hebbe ze daer al zoveul goed werk gedaen, dat 't vooral voor beginners een floitjie van een cent is een zootjie voorouwers bai mekaor te zoeke. En soms hoevie niet êêns te zoeke, want Annee Bos weet 't dikkelzatsat oit zun hôôd. Daernaest zettie ok nog een best bakkie koffie, zôôdat 't wel effe duurde voor da'k 't meseum ging bekaike.

Oitaindelek bin'k begonne bai de Polderkaomer. Die is zôô genoemd, omdat er zôôveul spulle in staon, die met de ouwe polderbesture te maake hebbe. Het eerste wat opvalt is de taefel in de mitte met een stuk of wat stoele dur omheen. Een groen klêêd geef het nog een wat deftiger aanzien.

Vedder staon dur enkele polderkiste en hêel wat bekers en glaswerk in van die vitrinekaste. Ik heb wel es hore zegge, dat in die ouwe taid iedere bestuurder zun aige glas had. Alles bai mekaor is het niet mis, wat er nog allemaol van bewaord is gebleve. Behalve dat drinkgeraai legge dur ok nog voorzittershaomers voor de dijkgraeve en verschaaie lakstempels te kaik. An de mure zijn twêe enorme dingers van schilderaie bevestigd, die komme oit een slaepvertrek van een oud hois in Sas.

De voorstelling heb vedder niks met de Hoeksche Waerd te maken. Dur is een soortement oorlog op ofgebeeld. Azzie goed kaikt dan gaetet tusse Grieke en Turke glook.

An dun andere kant van de gang motjie een trappie op. Daer staot een hōp spul, waervan verschaaie ouwe meñse zoue zegge: "Gooi die ouwe rotzoo assieblieft weg". Gelukkig zijn dur ok nog andere meñse niet zōd weggooierig, anders had 't meseum nou niet zō'n hōp spulle gehad. Wat glaik opvalt in dat opkaomertie is 't kinderspeulgoed. Een hêele ris poppe, een fornoissie, serviesgoed om mee te speule en zōdwaer nog hêel wat bikkels. Dat een klain bietjie Hoekschewaerder nogal an 't Oranjehois hing blaikt oit een taomeleke verzaomeling aerdewerk die hêelemel gewaid is an 't Oranjehois.

In de gang is ok best nog wat te zien, want daer hange ouwe foto's (van elk durp een paor) die ze laeter ingekleurd hebbe. Zōd kenne ze persant zien hoe 't er vroeger oitzag.

Gao je op 't end van de gang linksof dan kommie in een flinke roimte, waervan je zōd ken zien dat dat de keuke mot weze. Voor 't vier, wat niet brandt, zit een oud meñs met een krullemust op en een kind op d'r schōd. Op de taefel leg een dēel brōd, wat dat er misschien wel lekker oitziet, maor in werkelijkheid niet te vrete is. Ik heb wel 's hore zegge, dattet dur al bekant van dun opening of legt. Vedder ken je in die keuke de duvel en zun ouwe moer vinge as 't over keukegerai gaot. Zōdveul potte en ouwe panne en schaolties heb dat ouwe meñs nooit gebroikt in dur leve. Toch treffe de vrouwe van tegenwoordeg het best, want dat spul van vroeger ziet er knap zwaerder oit dan dat blinkende en gegimleerde spul wat dan ze nou gebroike.

Netuurlek ontbreke bevoorbeeld een ouferwesse vringer en een juk niet in de verzaomeling. Schoin naer benêje hebbie nog een keldertie, waer ok al een verzaomeling potte staot, waer een wêeshois genogt an zou hebbe. Nou legge dur ok nog wat grōtere vaete. Ik bin dur maor van oit gegaon, dat daer vroeger bier in heb gezete.

Verbai de keuke kommie in een soort schuur, vroeger koeshois genoemd. Daer staon echt een hōp boerespulle opgesloge. Een boerewaoge, een enkelden arretikker en een hōp paerdetoig. Ok een kaerenton ontbreek niet en dun hêele ouwe fiets die d'r staot valt zeker niet oit de tōn. De houte schoppe en de slaipstēn zain vroeger veul gebroikt, gezien de slaitaogie die ze vertōne.

Wat ik dan persoonlek weer leuk vingt, dat is dat anplakbiljet, waerin staot, dat er op 23 juni 1884 een harddraeverai in Dinteloord was en om de rotte an't spek te kraige sting dur bai, dattur "aanzienlijke prijzen en dito premies" te winnen waere. As ik dat dan zōd ziet, dan weñste ik da'k daer es had magge kaike.

Achter die schuur hebbie nog een zoldertie, waer nogal wat babyspulle legge. Behalve een wiegie zie je kussentjies met mooie tekste, zo as: "Welkom in dit leven".

Trek gekrege in een sjekkie moch ik effe bai Tieleman in de biebeleetek zitte. Daer stao men een berg boeke!! En een hōp ouwe dur bai, maor ok splinternieuwe (veul over de Hoeksche Waerd).

Voorda'k naer bove ging viel mun ôg op een grōt anplakbiljet over een boelhois op de Koorndijk op last van ambachsheer Jan van Driel, dat op 15 en 16 april 1794 gehouwe zou worre. 't Mot een aanzienlek boeltie geweest weze, want azzie keek hoeveul dattur verkocht mos worre an paerde, bēeste, gerêeschop en landbouwwerktoige, dan waere die twêe daege zeker gēen overbodige luxe.

Bove gekomme, dan lōpie eerst wat speelgoed tegen 't laif voordatjie in een deftige kaomer binnelōopt. Mooie klēderdracht, keuveld, tabaksdōze, kettings, veul schilderaie,

ouwe foto's en zeker niet te vergete een mooie degeleke ouferwesse kast. Een endjie vedderop zie je dan anêêns een stel miniatuur trams en busse van de RTM (in de Hoeksche Waerd: dun tram) staon.

Ok 't beroemde boek De Pastorie van Mastland (van domenee Van Koesveld van de Maes) ontbreekt niet en wat te denke van een veldwachterssaobel en metaole embleme van gemeenteveldwachters. Die van Persil is dur in ieder geval ok bai.

We zain dan zo'n bietjie an de leste roimte op de eerste verdieping gescharreld. Je lôop dan bekant tege een man op, die an een ouwe schraiftaefel zit. Azzie goed kaikt is het een pop, maor je mot nie alles drek vertrouwe en goed oplette. Vlak bai die man staot nog een trapurgel. Je hoef gêên expert te weze om te zien, dat daer nimmer meer fraoie klanke oit zelle komme. Naest een zurgstoel en een linnekast staon dur daer nog stove, een hôop glaessies en nog veul meer dinge die het waerd zain om bekeke te worre.

De rais deur 't Hof van Assendelft aindegt met de zolder. Daer is 't net ovvie deur een straatjie lôopt met allerlei werkplaesies. 't Aerdige is, dat al die werkplaisies een hoisnummer hebbe. Wat is 't ur dan zôal te zien? Bel, van alles!

Zôô hebbie daer een stoele- en mandevlechterai met alle gerêeschop watter bai hoort. Wat main dan weer opvalt is een rekkie goed om de kachel. Dat heb ik zellef vroeger ok wel meegemaakt, maar de klaine kinders van tegewoordig niet, dus daerom is 't goed dattut tur staot.

Een endjie vedderop is 't ur een schoemaaker an 't werk. Wat daer allemel an gerêeschop legt dat ken je je aige niet voorstelle. Dat ken niet, dat dat oit êene schoemaakerai komt. Natuurluk is 't ur ok een smeejerai compleet met blaesballeg, ambeeld en een verzaomeling hoefazers die voldoende is om een paerd mee naer Spanje te laete lôope.

Een tummerman, een waogemaaker en een klompemaaker maoken 't boeltie volledig en naer de hoeveulheid gerêeschop gemete meer dan dat.

Oitaindelek bin ik weer naer benêêje gegaon om te zien dat de leste gaste, die in 't bezoekersschrift dur naom hebbe geschreve oit Zierikzêê, Kerkwerve, Oôsterland en Mori-aanshôofd kwamme.

In den auto denk ie dan nog trug an watjie allemel gezien heb en al schraivende (een enkele week laeter) ken je niet anders zegge as dat 't een zegen is, dat die meñse, die 25 jaer gelêêje en al eer zain begonnen met 't verzaomele van al die "ouwe rotzoo" en dat altaid nog doen, niet genog bedankt kenne worre.

Dan aindeg ik hier m'n relaos met de veronschuldiging an iederêên, die 't allemel niet vollege ken, maor je moet maor zôô denke: "Alle talen komme voort uit dialecten, die in de loop van de jaren behoorlijk zijn teruggedrongen door met name buitenlandse woorden, waardoor de betreffende taal er beslist niet op vooruitgegaan is. Met het dialect zitten we nog altijd aan de bakermat van de oorspronkelijke taal en mede daarom is het waardevol dialecten te behouden voor het nageslacht. Dit moge dan ook de nauwe band tussen Streekmuseum en de Werkgroep Dialecten verklaren."

Chr. den Boer, voorzitter Werkgroep Dialecten.

HISTORISCH ALLERLEI

HET GESLACHT ASSENDELFT

Ongetwijfeld zal bij menigeen de vraag wel eens gerezen zijn hoe het huis, waarin het Streekmuseum Hoeksche Waerd gevestigd is, toch aan zijn naam komt: "'t Hof van Assendelft". Het antwoord op die vraag ligt ver van Heinenoord, in de provincie Noord-Holland: de plaats Assendelft, waaruit het geslacht Assendelft stamt. In de 13^e eeuw horen wij al van een Gerrit van Assendelft die heden ten dage als stamvader geldt. Tot 1444 worden zij Ambachtsheren van Assendelft genoemd.

Het dorp is veel ouder. Het zou gesticht zijn door de Noormannen. De naam komt uit Scandinavië: Ascmannen. De bisschop van Utrecht noemt het in 1063 "Ascmanedilft" en Melis Stoke spreekt in zijn Rijkroniek van "Escinordelf". Het is een plaats van strategisch belang op de grens van het gebied van de graven van Holland en West-Friesland. Daarom geniet het geslacht Assendelft de bijzondere aandacht van de graven.

Omstreeks 1400 huwt Barthout van Assendelft met Natalia, de onwettige dochter van hertog Albrecht van Beijeren. Dit huwelijk geeft het geslacht groot aanzien. De ambachtsheerlijkheid wordt verheven tot hoge en vrije heerlijkheid. Dit betekent dat de gehele rechtspraak in het gebied door de heren van Assendelft wordt gevoerd. De Assumburg, het eerbiedwaardige slot in Kennemerland, behoort sedert 1328 toe aan de Assendelfts. In de 17^e eeuw komt het door huwelijk in andere handen. Nog staat daar in onze dagen, verbouwd en van veel luister ontdaan, de oude burcht die de voornaamste behuizing van het geslacht in deze streek vormde.

Een ander belangrijk huwelijk (ca. 1445) is dat van Gerrit van Assendelft, een zoon van een broer van genoemde Barthout, die geen zoon nalaat, met Beatrix van Dongen (van Dalem), vrouwe van Besoijen en "van den lande van de Wale". Deze Waal is wel te onderscheiden van de Betuwse Waal. De naam duidt op de rivier de Waal die zich in vroeger tijden in de buurt van Heerjansdam/Heinenoord met de Maas verenigde. Tussen Hendrik Ido Ambacht, Rijsoord en Heerjansdam is nog een gedeelte van deze Waalloop te vinden.

Het is deze Beatrix door wie niet alleen Besoijen aan de stam der Assendelfts komt, maar ook de ambachtsheerlijkheid Heinenoord. Er is te Heinenoord ook sprake van een herenhuis. In het testament van Gerrit van Assendelft en Beatrix van Dongen (1482) spreekt eerstgenoemde van het "lanthuis dat ic aldair hebbe doen timmeren". Hier wordt ongetwijfeld bedoeld de voorganger van het ambachtsherenhuis dat wij nu kennen als "t Hof van Assendelft", dat dateert naar schatting uit het laatst der 17^e of begin der 18^e eeuw.

Het bovengenoemde echtpaar is begraven in de Grote of Sint Jacobskerk in Den Haag. Op hun praalgraaf in de Assendelftkapel staan de sterfdagen van Gerrit en Beatrix vermeld, resp. 9 oktober 1486 en 3 februari 1492. Het vertoont het aanzien van het geslacht. De vele wapens en namen vermelden de heerlijkheden die het heeft vergaard. Ze laten drie zoons en twee dochters na. Een van die dochters is Beatrijs die in 1485 intreedt in het klooster St. Maria ter Zijl in Haarlem. In het museum Catharijneconvent te Utrecht wordt nog altijd het rijk versierde Latijnse brevier van deze Beatrijs van Assendelft bewaard dat waarschijnlijk gemaakt is ter gelegenheid van haar intrede.

Het geslacht wordt voortgezet door de laatst overgebleven zoon Claes (of Nicolaes). In de voorzomer van 1485 voert hij de jeugdige Aleid van Kijfhoek, een rijke en begeerde erfdochter, naar het altaar. Dit huwelijk heeft het geslacht van Assendelft geen windeieren gelegd. Blijkens een opschrift op de muur van de Assendelftkapel is "Nicolaes, die eedele ende welgeboren heere van Assendelft, van Heemskerck, van Goudriaen, van Bezouwen, van Hooninghen, van den Landen van den Leck en van den Waele, ridder, raedt, camerlinck der Roomschen coninck ende van onsen genadigen heere den Aertshertoghe van Oostenrijck, hertoghe van Bourgoingnen". Verder weten wij dat hij kastelein (=slotvoogd) van Schoonhoven is geweest en baljuw van deze stad, rentmeester van West-Friesland en hoogheemraad van Delfland. Het geslacht is op het toppunt van aanzien en rijkdom gekomen. Kamerheer van keizer Maximiliaan te zijn, is niet voor ieder weggelegd!

Na de dood van Claes (1501) wordt de aanzienlijke nalatenschap verdeeld onder de zeven kinderen. Van hen is Gerrit van Assendelft de belangrijkste persoonlijkheid geweest. Als president van het Hof van Holland heeft hij jarenlang machtige invloed uitgeoefend. Men komt hem overal in de gedrukte en ongedrukte bronnen tegen als ridder en stadhouder van de Hollandse lenen en eerste raadgever van de keizer. Hij heeft talrijke heerlijkheden en goederen zoals de genoemde Assendelftkapel en het Huis van Assendelft aan het Westeinde in Den Haag.

Maar met de oudste zoon Gerrit is de familie ook in schandalen betrokken die de gemoederen nog lang in beroering zullen houden. Niet om zijn persoon maar door een "onbedachtelick" voorval in zijn jeugd. Wat is het geval? Wij maken even een uitstapje.

Gerrit gaat als jong student rechten studeren aan de universiteit van Orleans in Frankrijk. Daar leert hij een "jonffrou" kennen, Catarina le Chasseur, een opmerkelijke schoonheid, dochter van een herbergier.

Het komt tot een huwelijk, al schijnt het onder dwang van de waard tot stand gekomen te zijn. Gerrit krijgt spijt van zijn stap en keert naar Holland terug, maar Catharina volgt hem. Aanvankelijk ontkent hij het huwelijk jegens zijn ontstelde moeder-weduwe Aleid en weigert zijn vrouw bij zich in huis te nemen. Dat geeft aanleiding tot rechtsmaatregelen. Het Hof van Holland veroordeelt hem om zijn vrouw "te ontfangen omme mit him te woenen in een huijs, an zijn tafel ende int bedde, ende hair te tracteren, te alimenteren in eten ende drincken ende in cleederen nae zijnen staet ende facultejt van zijnen goede, sulcks als een eedel man zijn geechte huijsvrouw schuldich is te tracteren geduerende hun beijder leven lanck".

Ook van de zoon die geboren is, Claes geheten, moet Gerrit erkennen dat dit zijn kind is. De moeilijkheden zijn nog allerminst bezworen. Heftig is er geprocedeerd. In 1532 volgt een scheiding van tafel en bed. Gerrit geeft zijn vrouw een goed jaargeld en laat haar apart wonen in een comfortabel huis aan de Nieuwstraat. Hier blijkt zij, de echtgenote van de president van het Hof van Holland, zich schuldig te maken aan valsemunterij en geldsnoeien. Zij bekent het feit "buiten pijn en banden" en op 9 april 1540 wordt Catharina met nog enige medeplichtigen veroordeeld tot de doodstraf. In 1541 is zij in de Gevangenpoort "mitten watere geexecuteert geworden" (door het ingieten van water in de mond door verstikking omgebracht). Het einde van het huwelijk maar niet het einde van de misère. De aanzienlijke weduwenaar verklaart om de hoogheid van zijn geslacht te handhaven tot zijn erfgenamen zijn twee broeders Floris en Dirk van Assendelft, krachtens octrooi van Karel V. Zijn enig kind Claes dwingt hij om geestelijke te worden.

Maar nauwelijks heeft de president in 1558 voorgoed de ogen gesloten of Claes weet zich in het bezit te stellen van het merendeel van de heerlijkheden en goederen van zijn vader, legt, na dispensatie van de paus, het geestelijk gewaad af en treedt in het huwelijk. Bijna een eeuw lang is er geprocedeerd voordat er eindelijk een definitieve uitspraak komt: een rechterlijke sententie van 130 bladzijden van het Hof van Holland wordt in 1656 (!) in hoger beroep bevestigd. Waarmee weer eens bewezen is de waarheid van het gezegde: "Een ogenblik van onbedachtzaamheid, kan maken dat men jaren schreit".

Wij verlaten dit zijpad en keren terug naar de hoofdweg. Een andere zoon van Claes en Aleid, de zoëven genoemde Dirk van Assendelft, broer van de president, wordt in het testament van zijn vader bedacht met "die ambochtsheerlicheijt van heijnkensoert mit allen sijnen toebehoren, also groot ende cleijn als die voern. heeren Claes die te leene houdende is van de grave van Hoerne, mitsgaders een uterlant, genoemt de nes, gelegen aen den swijndrechtsche sijde, die hij oeck houdende is te leene van den grave van Hoerne". Deze Dirk wordt, behalve heer van Besoijen en Albrandswaard, de nieuwe ambachtsheer van Heinenoord. Het bezit der ambachtsheerlijkheid heeft aan Dirk van Assendelft stellig voordeel opgeleverd, maar het heeft ook zorgen en moeilijkheden met zich mee gebracht, gezien verschillende uitspraken van het Hof van Holland. Deze sententies dateren uit de tijd dat Gerrit, de broeder van Dirk, het Hof presideert, maar geen daarvan is mede door de president berecht. Begrijpelijk.

Dirk trouwt met Adriana van Nassau, dochter van de Bredase schout Paulus van Nassau uit een aanzienlijke bastaardtak der Nassau's uit Breda. Hij vestigt zich in die stad als een voornaam en vermogend edelman en wordt daar in 1542 met het schoutsambt bekleed. Dat gebeurt door de heer van Breda, René van Châlons, die in 1544 sneuvelt en het Prinsdom Oranje en het land van Breda aan zijn neef Willem van Nassau nalaat, waardoor het leven van die jonge prins zo'n radicale verandering zal ondergaan.

Wij moeten weerstand bieden aan de verleiding om verder te gaan met de geschiedenis van Willem van Oranje en zijn intrede in de Nederlanden. Dirk van Assendelft heeft de officiële huldiging van de 19-jarige Prins Wiilem en zijn vrouw Anna van Egmond als heer en vrouwe van Breda op 29 maart 1552 meegemaakt.

In 1553 overlijdt de schout van Breda, ongeveer 55 jaar oud. Adriana overleeft hem een vijftal jaren. Niet in de bekende Assendelftkapel in de St. Jacobskerk in Den Haag, waar zijn ouders en grootouders rusten, worden ze bijgezet, maar in de Grote Kerk van Breda vinden zij hun laatste rustplaats. In de zijwand van een der kapellen hoog boven de grafkelder herinnert een fraai gedenkteken aan deze schout en zijn gade.

Dirk van Assendelft laat elf kinderen na. De voogd en rentmeester heeft heel wat werk met het beheer der goederen. Veel heeft hij moeten reizen om de belangen van de erven naar behoren te behartigen. Wij lezen in zijn rekeningen dat hij op 13 februari 1566 op pad gaat naar Dordrecht om aldaar aanwezig te zijn bij het afleggen der rekening van Oost-Zomerland (onder Heinenoord), "mer hij en heeft doir den grooten wijnt ende onweder wederom nae Breda moeten keeren". Hij heeft blijkbaar geen kans gezien de overkant van het Hollands Diep te bereiken dat destijds nog heel wat breder was dan nu. Het volgende jaar, op 21 maart, gaat de rentmeester Christiaen Baers naar Beijerland om daar bij de rentmeester van de graaf van Egmond een rente van 700 karolusgulden te incasseren. Ook deze keer heeft hij met tegenslag te kampen. Hij zegt "in dezelve reijse, gemerct het gelt ter stont nijet gereet en was ende oick doir de groote tempeest (=storm, slecht weer), soo dat hij nijet reijssen en conde, verteert te samen met wagenhuere, schuijthuere ende anders 4 rijnsgulden 18 st." Deze graaf is niemand minder dan de bekende Lamoraal die op 5 juni 1568 te Brussel op het schavot het leven zou laten. De graaf had een aantal gorzen, de Ruigte geheten, bedijkt en het land genoemd naar zijn gemalin Sabina van Beijeren. In de rekening staat dat de graaf van Egmond en nu zijn erfgenamen "den kijnderen van Assendelft een jaerlicke rente van 700 rijnsgulden uut

zeker lant ende aanwasschen, geheijten de Ruijchten" schuldig is, maar de moeite is vergeefs want de goederen van Lamoraal zijn verbeurd verklaard.

De oudste van de elf kinderen is Claes, genoemd naar zijn grootvader. Hij wordt op 30 augustus 1554 beleend met Heinenoord en een paar maanden later met Besoijen. Hij is echter op jeugdige leeftijd -ongehuwd- overleden. Na zijn dood erft jonker Pauwels, de tweede zoon uit het huwelijk van Dirk van Assendelft en Adriana van Nassau, de heerlijkheid Heinenoord (1558). Jonker Jan van Assendelft, de jongste zoon van Dirk, wordt daarna heer van Heinenoord.

Van alle kinderen van Dirk en Adriana zijn het alleen Jan en zijn jongste zuster Anna van Assendelft die nakomelingen hebben. De laatste tak van het roemruchte geslacht bestaat nu nog uit Jan van Assendelft en zijn enige zoon Gerrit "vrijheere van Assendelft, heere van Cralingen, Besoijen, Heijnnenoort". Het is tragisch dat wij bij de dood van de laatste, een min of meer verarmde geesteszieke man, in 1653 de mansstam zien uitsterven. De familie heeft grote financiële problemen, zodanig dat de heerlijkheid Heinenoord in 1651 met een hypotheek wordt belast en Besoyen zelfs moet worden verkocht.

In 1649 komt de laatste mannelijke telg, Johan, zoon van genoemde Gerrit van Assendelft, op 24-jarige leeftijd in een tweegevecht om het leven. Wij tasten in het duister naar de aanleiding tot het duel dat deze jeugdige stamhouder het leven kost. Mannelijke vertegenwoordigers uit een oudere tak der Assendelfts zijn reeds lang tevoren overleden, zodat nu een vrouwelijke Assendelft de lijn voortzet, namelijk Margaretha, de oudste dochter van Gerrit.

In hetzelfde jaar waarin haar vader overlijdt (1653), wordt zij beleend met de Ambachtsheerlijkheid Kralingen en Heinenoord. Zij is gehuwd met Simon du Faget. Omstreeks 1640 moet deze Simon "bij nacht ende ontijden" de toen nog minderjarige Margaretha buiten medeweten van haar ouders met een "schuijtge" ontvoerd hebben uit Delft, waar haar vader een huis bezat, en enige tijd nadien "seer confuselijck ende sonder huwelijcxen voorwaerden te maecken" met haar getrouwd zijn. Van straf op deze schaking horen wij niet.

De eerste jaren woont het gezin in Maastricht, later vestigen zij zich in Den Haag. In haar testament vermaakt Margaretha van Assendelft in 1655 Kralingen aan haar enig overgebleven zoon Jan Willem du Faget en zij machtigt haar man om Heine Noord met bijbehorend bezit te gelde te maken. Kort daarna is Margaretha overleden en in de kapel der heren en vrouwen van Kralingen in de Laurenskerk te Rotterdam bijgezet. Haar man Simon is er niet toe overgegaan om de heerlijkheid Heine Noord te verkopen, hoewel de waarde toch aanzienlijk geweest moet zijn, zodat Heine Noord nog jarenlang in het bezit van zijn nageslacht blijft. Op 16 januari 1657 wordt zijn zoon, de dan nog minderjarige Johan Willem du Faget er mee beleend. In de aantekening over zijn ondertrouw in Den Haag met Sara Silvercroon op 1 juli 1670 wordt hij genoemd "Johan Willem du Faget geseijt van Assendelft". Nog tijdens zijn minderjarigheid wordt het leen Kralingen verkocht aan de stad Rotterdam.

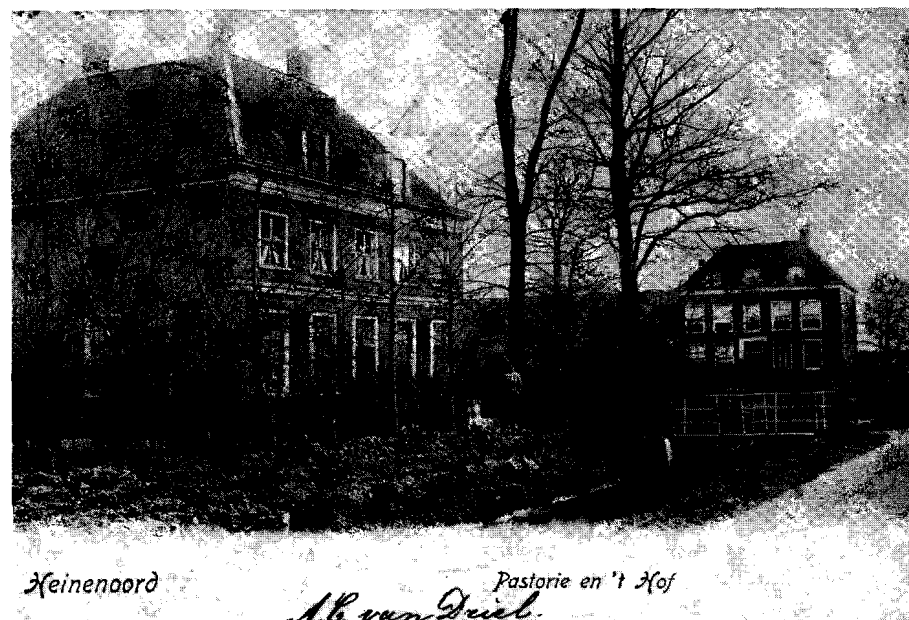
Eerst op 1 augustus 1738 horen wij weer van een belening met Heine Noord, n.l. aan Otto Johan Willem du Faget van Assendelft. Zij is hem aanbestorven van "Johan Willem du Faget van Assendelft, in zijn leven heere van Heijne Noord, generael-major en collonel van een regiment cavallerije ten dienste dezer Lande, zijn vader". Ook deze heer van Heine Noord heeft het tot een hoge rang in het leger gebracht want als op 13 juni 1763 Sara Louisa du Faget van Assendelft met dit bezit wordt beleend, blijkt zij het geërfd te hebben van Otto Johan Willem du Faget van Assendelft, in leven "heere van Heijne Noord, lieutenant generaal en collonel van een regiment cavalerije ten dienste van den Staat der Verenigde Nederlanden, haar vader". Sara Louisa is de laatste du Faget van Assendelft die in de Hollandse leenregisters voorkomt als beleend met Heine Noord. Zij sterft in 1807 op 90-jarige leeftijd en wordt in de kerk van Heine Noord begraven. Ook haar vader, overleden in 1763, en haar grootvader in 1732, hebben daar hun laatste rustplaats gevonden.

In 1809 is de heerlijkheid Heine Noord gekocht door Hendrik Collot d'Escury (1773-1845), een telg uit een voornaam Frans geslacht die vele functies in het openbare leven heeft bekleed.

Er wordt een gedicht gemaakt en voorgedragen "ter Verwelkoming van den Wel Edelen Geboren Heer M' Hendrik, Baron Collot d'Escury als Ambachtsheer van Heine Noord op den 29sten van Hooimaand 1809".

Tenslotte zij nog vermeld dat het huis met erf en boomgaard, het zogenaamde Hof van Assendelft, op 12 november 1834 door Hendrik Collot d'Escury wordt verkocht aan Arie Louter voor 1000 gulden. In 1959 wordt de gemeente Heine Noord eigenaar van het Hof met omringende grond. Zij draagt het in de zestiger jaren in eigendom over aan de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard.

J.W.

Heine Noord

Pastorie en 't Hof
A.B. van Driel.

De pastorie en 't Hof rond 1900.

WERKGROEP DIALECTEN

Een kijkie in Oôst-Lêêwestein.

In de Hoeksche Waerd hebbe de beweuners deur de êêwe heen voor het merendêel hun bestaan gevonge in de landbouw en de melkvêêhouwerij en in alles wat daer mee te make had. Nae de twêêde wereldoorlog, dus in de twêêde helft van deuze êêuw, is daer verschrikkelijk veul verandering in gekomme.

De oorzaak daarvan is, dat alle werk waer mankracht of een span paere voor nôddig was, nou gedaen wordt met behulp van mechanische of electronische mesienes. Landerrebaaiers en boereknechs, melknechs en staljonges, wurfjonges en stoepmaaide, maar ok werkpaere voor de ploeg of voor boerewages zijn dur niet meer. Hoe het geweest is ken nou nog verteld worre deur de ouste generatie van deuze tijd en dat bin mêêstal de opa's en opoe's. De ankommende jongelui hebbe daer geen weet meer van.

Oôns aller streekmuseum is 25 jaer geleje gestart en toen dier tijd kwam de naebij gelege historisch ouwe boerderij Oôst-Lêêwestein leeg te staan. Het bijbehorende land lag grôôtendêels an den andere kant van den dijk in 't Summerland. Die grond wier onttaigend om daer de huize te bouwe die dur nou staan.

Nou was dat net in die tijd dat alle werk gemechaniseerd was en den ouwen inventaris kwam bij de boere in de weeg te staan en daer woue ze van of. Der was al veul opgeruimd, en om nog wat te beware van die ofgedankte werktuige wier het kort dag. Maar voor êên en ander was ruimte nôddig en dat was tur niet meer in het Hof van Assendelft.

Daerom zijn dur toen bêêne uitgezet om die ouwe boerderij zô flak bij ôons museum, daervoor ter beschikking te krije. Dank zij de beraaidwillighaaid om dur an mee te werreke van de gemêente van De Noord en de ijver van de pioniers van ons museum komme dur nou mense uit het hêele land, maar ok ôons aage naegeslacht, om te zien met waffere middele de voorgeslachte van de Hoekschewaerders vroeger werkten en leefden.

Om 't êên en ander te vertelle wat er zôal te zien is heb ik nog is een rondje deur de schuur gemaakt. Een opsomming van den hêelen inventaris is gêên doen dus geef ik mijn aage indruk weer om een globaal overzicht op te stelle van de historische verzameling. Vanuit het museum lôope we via 't groen omzôomde laantje naer de wurf van de stee waer vroeger ok nog een wagekêet stong. We zien buite grondbewerkingswerktuige waerbij onder andere een kluitbreker. Het zummerhuis maggie ok binne, maar we neme eerst de schuur. Het weunhuis wordt beweund deur de conservator De Rooy. Op de schuur is nog een riete dak, dat hadde vroeger alle huize op 't platteland. Een riete dak ventileert en isoleert.

We komme deur de dorsdeure binne en staan dan in den inrij. Links was de koeiestal dat zie je nog an de raampies. Bove de koeie was ten til, daer wier 't hooi op gelost en bewaard voor de winter. Reks van den inrij was het gebint waer 't kore in wier getast om in de winter gedorse te worre. Achter in de schuur was de paerestal. Deur vrijwilligers, maak ok deur de vaste mense bij 't museum zijn berge werk verzet om de verlaete schuur om te turne in een museumboerderij.

We gaan eerst reksof daer is nou nog den houten dorsvloer en daer is den hêele kruienierswinkel van Taselaer uit Baaierland op overgebracht. Op de lange tôônbank staan de weegschale met de kopere gewichten om de ôônsjies en de pondes nauwkeurig of te wege voor de klante. De charmante verkôpstartjes staan klaar voor de bediening maar zij zijn niet in levende lijve van vlees en bloed.

1862-1912.

Firma A. TASELAAR
Molendijk, Oud-Beierland.

Heden heropening

van onzen winkel in KRUIDENIERS- en GRUTTERSWAREN,
geheel naar de eischen des tijds ingericht.

We vestigen de aandacht erop, dat het eerste blad in de uitgereikte prijscouranten, kan worden ingeruild voor een doos fijne bonbons, gelijk dit op dat blad vermeld staat.

Alles uit opoe's tijd is in voorraad. Stopflesse met brokke en ander snoepgoed voor bij de thee, seklaadjies van A. Driessen, verpleegsters-cacao van Droste, pruimtebak No. 10 van de Weduwe. Dur staat ok êên ofbeelding van twêê keurige ouwe dames die een bakkie koffie zitte te drinke, met as onderschrift: "Ziehier hoe ons voorgeslacht, Van Nelle's koffie hulde bracht."

Bove de tōonbank hange hêele risse puntzakkies om gevuld te worre met flikkies, pumperemunte (voor in de kerk), toffies, droppies en alles wat per ôons wier verkocht. Al met al zietet dur gezellig uit, allêên het praattie dat over de tōonbank gehouwe wier ontbreekt nog, want de bediendes zegge niks terug. Daerom gaan we nou weer terug om de rondgang te vervolge.

Daer zien we nog een reclamebord dat ok bekend is van voor den oorlog. Er staat een man op met z'n twee hande en z'n hōd elk deur een gat vastgezet op een schandpaal. Toch lachtie want hij krijgt "Van Rossums Troost" deur een verbijganger angebooie.

Maete en gewichte staan der plentie opgesteld. Op één rij staan dur kopere en ijzere gewichte voor weegschaal of bescuul, een kop, een ijzere half mud voor graan, een houte mud voor erepels, kanne, enz. Herinneringen an gestaag zwaer werk zijn: de zicht, de zaais, de zekel en stekeltrekker. Den errebaaid daermee kostte veul zwêet maar der wier niet bij geklaagd, bij de stoppestijd smaakte de kouwen thee uit een drinkeskruik maar wat lekker.

Het dorse van terruw, haever of gerst gebeurde van oudsher, op den dorsvloer van hout, met vlegels of op het gêeselsblok. Het strōd wier uit het losgesloge graan gereve met houte gaffels, het kaf vloog ter wel uit as 't graan deur de windmeule ging. Alle atrebuten zijn hier tentōngesteld. Maar in't gebint staat ten opvolger en die nou zelf allang weer ofgedankt. Het is het dorsmesien, hier dorskas genoemd. De grōoste boere hadden der zellef êên, maar bij de mêeste kwam de lôondorser op een ofgesproke tijd de schelve of den tas ofdorse. Bij dat dorse kon het vrêeselijk stuive en zwêete dee je ok makkelijk. Zōdoende zaggie allemal zōd zwart as een turf. Op ten dorskas stonge twêê manne. Den êene snee met een zekel de schōove los en den andere was ten insteker.

FEESTELIJKE VRIENDENDAG 9 OKTOBER 1993.

Ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het Streekmuseum Hoeksche Waard is de redactie verheugd u te kunnen meedelen, dat wij de vrienden op 9 oktober a.s. een zeer feestelijk middag- en avondprogramma kunnen aanbieden.

Om zoveel mogelijk vrienden (maximaal 200) te kunnen ontvangen wordt het middagprogramma gehouden in "De Vijf Schelpen" te Mijnsheerenland. Deze middag wordt u gratis aangeboden en zal gevuld worden met muziek (zanggroep Merula), dans (volksdansgroep "De Driekusman"), toneel en een modeshow van Hoekschewaardse kledingstukken uit vroeger dagen. U wordt verwacht tussen 13.30 en 13.45 uur.

Het avondprogramma is zeer traditioneel, ook dat hoort bij de vriendendag. Natuurlijk..., spek met peren in het H.C. Andersenhuis te Heinenoord! Hiervoor wordt een bijdrage gevraagd van F 25,- per persoon.

werk in ongeveer anderhalf uur per merrege.

En zōd is 't overal mee gegaan. Van de melkerij zijn hier nog de melkemmers en -busse, de melkblokke, de spantouwe en de teemeze te zien. Ok de kaerntonne en kaernmeules om butter te make. Voor un paerkaernmeule mot nog plak gemaakt worre. Dat wordt een bezienswaardighaaid! Het zou te ver voere om alles watter op alle gebied hierzōd binne staat opgesteld. We noeme nog: van pootstok tot erpelpootmesienes, van zaaiviool tot zaaimesines, van zekel tot koremaaier, van peespaachie tot bietelichter en van hooihark tot hooischudder, enz. enz.

An de zijkant van de schuur komme we langs het bordje van "De Reedijk" en daer staat het café met biljart "Ons Koffiehuis". Deur 't raam heen zieje an de muur het vaandel van de meziekverêening "Leeuwestein" met een goed gevulde prijzekast. We kenne nie nae binne om wat te gebruike want net as in de winkel is het personêel wel aanwezig, maar niet te bewege om ôons te bediene.

Wij beginnen om 17.30 uur, waarna wij omstreeks 20.00 de jubileum-vriendendag besluiten. Hier geldt een maximum van 90 deelnemers.

Wilt U zeker zijn van een plaatsje in "De Vijf Schelpen" en/of in het H.C. Andersenhuis stuur dan de nevenstaande gratis antwoordkaart direct op. Uiteraard geldt de aanmelding voor de spek met peren pas als het verschuldigde bedrag is bijgeschreven op postgiro-rekeningnummer 38.70.852, t.n.v. de Vriendenkring Streekmuseum Hoeksche Waard (onder vermelding van "Vriendendag 1993" en menukeuze). Aanmeldingen na 15 september kunnen helaas niet meer geaccepteerd worden.

Wij hopen dat u dit 25-jarig jubileum met ons wilt meevieren en rekenen op uw komst! Tot ziens.

C.B.B.

bescuul, een kop, een ijzere half mud voor graan, een houte mud voor erepels, kanne, enz. Herinneringen an gestaag zwaer werk zijn: de zicht, de zaais, de zekel en stekeltrekker. Den errebaaid daermee kostte veul zwêet maar der wier niet bij geklaagd, bij de stoppestijd smaakte de kouwen thee uit een drinkeskruik maar wat lekker.

Het dorse van terruw, haever of gerst gebeurde van oudsher, op den dorsvloer van hout, met vlegels of op het gêeselsblok. Het strôo wier uit het losgesloge graan gereve met houte gaffels, het kaf vloog ter wel uit as 't graan deur de windmeule ging. Alle atrebuten zijn hier tentôngesteld. Maar in't gebint staat ten opvolger en die nou zelf allang weer ofgedankt. Het is het dorsmesien, hier dorskas genoemd. De grôoste boere hadden der zellef êên, maar bij de mêeste kwam de lôondorser op een ofgesproke tijd de schelve of den tas ofdorse. Bij dat dorse kon het vrêeselijk stuive en zwêete dee je ok makkelijk. Zôodoende zagge allemal zôo zwart as een turf. Op ten dorskas stonge twêe manne. Den êene snee met een zekel de schôve los en den andere was ten insteker.

Ondergenoemde hoopt met in totaal ... perso(o)n(en):

- 0 Het middagprogramma op 9 oktober 1993 in "De Vijf Schelpen" te Mijnsheerenland mee te maken.
- 0 De spek-met-peren-maaltijd of erwtensoep met brood à F 25,- per persoon op 9 oktober 1993 in het H.C. Andersenhuis te Heinenoord mee te maken. (Deze inschrijving geldt pas als het verschuldigde bedrag is bijgeschreven op ons rekeningnummer.)

S.V.P. duidelijk aangeven welk(e) onderde(e)l(en) U wenst mee te maken en Uw naam in blokletters invullen.

Naam :

Adres :

Woonplaats:

werk in ongeveer anderhalf uur per merrege.

En zôo is 't overal mee gegaan. Van de melkerij zijn hier nog de melkemmers en -busse, de melkblokke, de spantouwe en de teemeze te zien. Ok de kaerntonne en kaernmeules om butter te make. Voor un paerekaernmeule mot nog plak gemaakt worre. Dat wordt een bezienswaerdighaaid! Het zou te ver voere om alles watter op alle gebied hierzôo binne staat opgesteld. We noeme nog: van pootstok tot erpelpootmesienes, van zaaiviool tot zaaimachines, van zekel tot koremaaier, van peespaachie tot bietelichter en van hooihark tot hooischudder, enz. enz.

An de zijkant van de schuur komme we langs het bordje van "De Reedijk" en daer staat het café met biljart "Ons Koffie-huis". Deur 't raam heen zieje an de muur het vaandel van de meziekverêeniging "Leeuwestein" met een goed gevulde prijzekast. We kenne nie nae binne om wat te gebruike want net as in de winkel is het personêel wel aanwezig, maar niet te bewege om ôons te bediene.

U hoeft
geen
postzegel
te
plakken

STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

Antwoordnummer 560

3260 WK HEINENOORD

bescuul, een kop, een ijzere half mud voor graan, een houte mud voor erepels, kanne, enz. Herinneringen an gestaag zwaer werk zijn: de zicht, de zaais, de zekel en stekeltrekker. Den errebaaid daermee kostte veul zwêêt maar der wier niet bij geklaagd, bij de stoppestijd smaakte de kouwen thee uit een drinkeskruik maar wat lekker.

Het dorse van terruw, haever of gerst gebeurde van oudsher, op den dorsvloer van hout, met vlegels of op het gêêselblok. Het strôô wier uit het losgesloge graan gereve met houte gaffels, het kaf vloog ter wel uit as 't graan deur de windmeule ging. Alle atrebuten zijn hier tentôôngesteld. Maar in't gebint staat ten opvolger en die nou zelf allang weer ofgedankt. Het is het dorsmesien, hier dorskas genoemd. De grôoste boere hadden der zellef êên, maar bij de mêeste kwam de lôôndorser op een ofgesproke tijd de schelve of den tas ofdorse. Bij dat dorse kon het vrêeselijk stuive en zwêete dee je ok makkelijk. Zôodoende zagge allemal zôo zwart as een turf. Op ten dorskas stonge twêe manne. Den êene snee met een zekel de schôove los en den andere was ten insteker.

Den insteker kwam mette lôôndorser mee, want dat was gevaerlijk werk waerbij je wellis je hand of erm kon verlieze. Achter 't messien stong de weger. Daer wier 't gedorse graan opgevange in mudzakke en die man zette ze op te bescuul en dee den terruw ofwege op 80 kg., de gerst op 60 kg. en de haever op 50 kg. Hij bong de zakke dicht en lee ze op mooie stapels. 't Strôô kwam an den andere kant uit de kast. In't begin wier dat met de hand opgebonge met een kruisband van twêe wisse strôô. Maar al gauw is de strôôpers uitgedokterd en die perste het strôô in touwpakke of dreadbale. Onder 't mesien kwam nog een hôôp kort, goed voor strooisel en uit de kafpijp wier het kaf op een hôôp geblaeze. Dat wier laeter opgeschept in grôote kafzakke. Dat was best spul voor het strooisel in kippehokke en legneste. 't Bleef makkelijk an je kouse hange en die mossie eerst uitslaan voor je in huis moch komme.

Dut is wat uitgebraaid verteld om een idee te geve van het werk en ok hoe snel de ontwikkeling van handwerk naer mechanisatie is gegaan. Want nou al kenne verschaai bezoekekers het dorsmesien niet thuisbrenge azzie vraegt waer dat voor gebruikt is.

Nou rije de maaidorsers over het veld en êên man doet het werk in ongeveer anderhalf uur per merrege.

En zôo is 't overal mee gegaan. Van de melkerij zijn hier nog de melkammers en -busse, de melkblokke, de spantouwe en de teemeze te zien. Ok de kaerntonne en kaernmeules om butter te make. Voor un paerekaernmeule mot nog plak gemaakt worre. Dat wordt een bezienswaardighaaid! Het zou te ver voere om alles watter op alle gebied hierzôo binne staat opgesteld. We noeme nog: van pootstok tot erpelpootmesienes, van zaaiviool tot zaaimeschines, van zekel tot koremaaier, van peespaachie tot bietelichter en van hooihark tot hooischudder, enz. enz.

An de zijkant van de schuur komme we langs het bordje van "De Reedijk" en daer staat het café met biljart "Ons Koffiehuis". Deur 't raam heen zieje an de muur het vaandel van de meziekverêeniging "Leeuwestein" met een goed gevulde prijzekast. We kenne nie nae binne om wat te gebruike want net as in de winkel is het personêel wel aanwezig, maar niet te bewege om ôons te bediene.

Dan gaan we dur maar neffe kijke. Daer staat de drogisterij met op de planke rijke glaeze potte met indrukwekkende latijnse namen op de etikette. Eên knap maassie met een krullemus op en een ferwêêle riddiecuul an der erm kom zeker net wat pille of poeiers hale. Ze staat er al die tijd al te wachte om gehollepe te worre. Azzie van de jaer ok nog is ga kijke wed ik dassie dur nog staat.

Tege den achterwêêg van 't gebint hange de wapes van de previnsies en van alle durrepe uit de Hoeksche Waerd. Tusse de peenette en daervoor staan de ouwe boerewages opgetuigd met burriehouters en gekken en de polderbôôm, gerêêd om uit te rukke om te gaan menne. Dur staat verder nog een molbord. Das niet om molle te vange hoor maar om grond te vereffene. Azzie niet weet hoe een kuile wage dur uit ziet, dan is dat ok een rede om hier te gaan kijke.

An den andere kant van den inrij waer vroeger dus de koeiestal was zijn werkplaese ingericht van ouwe ambachte en dergelijke zaeke. Onder den vroegeren til en dan den trap op ok een hêêle galerij boven op te til.

We beginne maar bij de wagemaker die ôôgziende net een nieuwen disselbôôm gemaakt heb. Die is om an de wage te make tussen het span paere. De voerman op 't kissie van de wage zette z'n voet er op om bij te sture, maar van de stoepe of zettie "voet op gat" om de wage tege te houwe, zôôdattie niet harder gaat dan de paere.

We zien dattie ok zwinge maakt voor het anspanne van de paere. Ok een ôônsbak om water mee te ôônze hettie getumerd voor een klant.

Neffe de wagemaker staat de zwingelkêêt van een vlasbewerker. Een vak apart! Een schrank en een stéén, enz. Daer vertel ik verder maar niks over omda'k nie van 's-Graevendeel komt en dat beter an Piet de Zêêuw ken overlaete. In 't museum vraegie maar is naer zijn vlassersboek. Hetzelfde geldt voor die nettemaker die der naest weer zit bij een bôôt die "Willem Barendsz" is gedôopt. Voor de verwerming zag ik er een peurtie staan. Omdat te zien zel ieder zelf maar weer motte gaan kijke want ik ken hier niet alles uit te doeke doen.

Je bin trouwes zôômaar niet tende, want ter is ok nog een drukkerij van vroeger. Niet van de "De Snelle Drukkers" want snel ging dat nog niet.

Maar je kon der terecht voor het drukke van familiegebeurtenisse, zôôas geboorte, huwelijk en overlige en voor verêêneginge bin'k ter ok zat geweest voor het drukken van kennisgevinge en uitnôôdiginge. De ouwe druk-mesiene, lettertypes en nog veul meer is te bekijke. Uit een koremeule staan dur een paar meulestêene. Hoe ze die hier gekrege hebbe mag Jôôst wete, want die zijn niet te tillen.

Nou gaan we den til op en gelijk staan we voor een was- en strijkinrichting waer ze an strijkboute geen gebrek hebbe, want ik telde der zôômaar 28 verschillend van vurm.

De buurman is een zadelmaker die allêên gêên zadels maakt maar ok alle soorte paeretuig. Weetjje wat een hoos, een haam, een gerêel en een kimmelketting is? De lestgenoemde zit an't hôôstel en dat zellie wel kenne. Op elk durp zat er wel êên. Nou niet meer.

De volgende man is vêêverloskundige en castreur. Z'n diploma zegt dat het Cors den Hollander is, een bekende naam bij de boere van vroeger. Z'n spulle voor zijn werk legge nou hier te kijk. Dan komme we langs de vurrewerszaek. Ouwe vurrewmeules, kwaste in soorte, vurrewbranders en behangselstael voor 't uitzoeke van een nieuw behangechie te kust en te keur.

Op 't end komme we in de tabakswinkel, met sigare van twêê cente per stik! Veul bekende merke vinge we hier terug, zôôas: Karel I, Willem II, Elisabeth Bas, Bruintjes, maar ok de Wigari-sigare van de Baaierlandse sigare-febriek an de Scheepmakershaven.

Kent U

WIGARI

De nieuwe Cigarillos

VAN

F. A. KRUIHOF

Oud-Beijerland. 4764 50

Prima van smaak en brand.

10 stuks voor 30 cent. - Vraagt ze uwen winkelier.

Dut leste merk is genoemd nae de firmante Willem, Gerrit en Arie Kruithof. Voor de liefhebbers staat er ok pruimtebak en niet te vergete de pijp voor de herebaaij. Steek maar op! In 't achterste gedêelte van de schuur waer de paerestal overdwers in was gebouwd, zien we eerst nog een hêêle verzameling paeretuig, pereplokmandes en spinsmaachies (genoemd naer een ouwe maet van één spint) en een spekuip waer vroeger het ingezoute verreke in gestopt wier. Maar die stong dan in de kelder.

Via een trappie komme we op den paeretil. Onderweeg telle we daer niet minder dan 40 wasstampers en der is gêênêêne êêndere bij.

We komme eerst in een huiskamer met een geschilderd schoorsteentableau met de spreuk: "Eigen haard is goud waard". Anno 1930.

Der hangt een plaet met alle hereklêêdij vanof het jaer nul tot 1937. Daer is veul variatie in geweest. Verder trok de andacht een huisurregel, een poppeklerekast, een stêênoud naamesien en dat was voor die tijd al een grôte uitvinding. Deur de volgende deur komme we in een schoollokaal van de jaere dertig. Ik zag men aige nog zitte in de houte banke met voeteplank en een gat in de lessenaer voor den inktpot. Om te lere leze de ouwe methode waer voor het aanwezige grôte leesbord wier gebruikt van de leesplankies met: "Aap, noot, mies, wim, zus, jet, teun, vuur, gijs, lam, kees, bok, weide, does, hok, duif, schapen." Het mooiste zijn meschie nog al die ouwe schôlplaete die in de rondte an de muur hange. De ouwe schoolkachel staat er ok al in. Elken ochend mostie 's winters aangemaakt worre en de grôte jonges mosse om den andere kole hale.

In de schuur zijme nou uitgekeke, maar je kennet bekant allemal niet verwerreke, zoveul hier an de ouwe tijd herinnerde. Maar nou game nog eve in 't zomerhuis kijke. Dur staat op, dat het van anno 1762 is. De werkgroep "Genealogie" verrichte hier de eerste werkzaamhede totdat de nieuwe leeszaal an't museum is gebouwd. Sunt die tijd is het hier hêel was rustiger geworre. Voorin is het bakhuis met fornuis en ove. Hier wier het brôôd gebakke van de aagen terruw die gemale was op de meule.

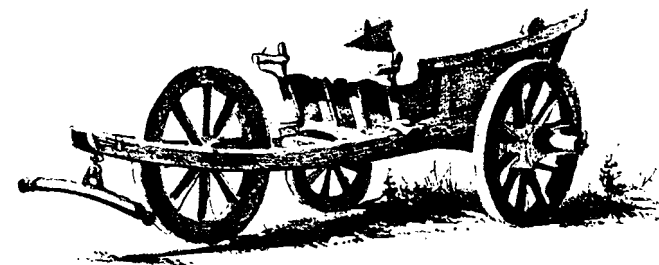
Dur valt hier nog een verzameling koekblikke te bewondere voor onder andere "Weesper moppe, Butterbiesies, Arnhemsche maisies, Bitterkoekies", enz. Daernaest staat de taefel keurig gedekt met luxe eetbenôôdigdhede. Je zou zô an wille schikke.

Random an de wanden zijn ouwe tableaux angebrocht die gevonge zijn in een ander zomerhuis, dat afgebroke wier en die nou hier een waardige plaes hebben gekrege. De uitbeeldinge stelle voor: Het Vertrouwen, De Gerechtigheid, De Wijsheid, De Bedachtzaamheid, De Dapperheid, De Hoop en De Vrede.

Nae 25 jaer kenne me vaststelle, dat ons museum van bizonder grôte waerde is voor de streek maar ok voor ver daer buite. Omdat het hier altijd een agrarisch gebied was, en hopelijk in de toekomst nog blijft, is ok alles wat in en om de boerderij bewaard is van onschatbare waerde. Laete we der zuinig op zijn!

Met de symbole uit het zomerhuis in gedachte kenneme zegge, dat we deur De Bedachtzaamheid en De Wijsheid waermee 't museum is opgericht en De Dapperheid van de werkers van het eerste uur, wij De Hoop kunnen hebben, dat ons nageslacht in de Hoeksche Waerd in De Vrede onder elkaar, steeds meer de toenemende waerde van hetgeen hier is verzameld op prijs zal weten te stelle.

W.R.

AANWINSTEN

Onze in het vorige bulletin geuite verwachting, dat de oogst in de volgende periode groter zou zijn, is inderdaad uitgekomen. Er is weer flink opgeruimd. Het museum mocht een keur aan sier- en gebruiksvoorwerpen ontvangen, van zeer fraai tot heel eenvoudig en van (nog) niet zo bejaard tot zeer oud.

Wij beginnen met de nieuwe aanwinsten voor de keuken: een grote waspers, die ook te gebruiken is als appelsappers, een aardewerken schaal, een messenslijper, een bijzonder vijfpits petroleumstel (de meeste stellen komen niet verder dan drie), een gehaktmolen, een worststopper, een halfronde rasp en "een vliegenglas". Tot slot een peperstooier, een theelichtje en een pannetje met schenktuit, alles van koper.

Onze ambachtslieden van papier-maché werden ook nu weer verblijd met nieuw gereedschap. Zij konden hun werkplaats uitbreiden met een lange spiraalboor, 2 stalen beitels, 2 booromslagen, 2 handzagen en verschillende plaatwerkgereedschappen.

De inhoud van de diverse linnenkasten in het museum werd aangevuld met onder meer 5 keuvels, een babymutsje en een gewezen doek.

Aan de uitgebreide collectie landbouwgereedschappen kon worden toegevoegd: "een peemes" (een bietenhakmes), een "zekel" (ofwel sikkel in gewoon Nederlands), een snoeischaar en een stuk gereedschap om graszoden te snijden.

Diegenen, die geïnteresseerd zijn in kinderspeelgoed kunnen in de vitrines de volgende nieuwe aanwinsten komen bezichtigen: opwindbare poppetjes, een marktkraampje, een stenen botervlootje van een kinderservies en een loterijspel uit het begin van de 19^e eeuw.

Aan de bibliotheek werden 10 jaargangen van een tijdschrift over de Deltawerken, diverse oude akten en 10 kinderboekjes toegevoegd.

Verder heeft het Streekmuseum mogen ontvangen: een (vooroorlogs) rekenapparaat waaraan je moet slingeren om het te laten werken en niet bepaald van zakformaat, een schrijfmachine, 2 penningen van de watersnood uit 1953, de koffer waarmee in 1922 de Numansdorpsche arts Flohil op reis ging naar Oostenrijk, een blaasinstrument in koffer, een zilveren beugel voor een kralenbeursje, 2 brillen, een brillenkoker en tenslotte een gebakvitrine voor de winkel van Taselaar.

Als steeds bedanken wij alle gevers hartelijk voor hun schenkingen.

R.v.d.W.

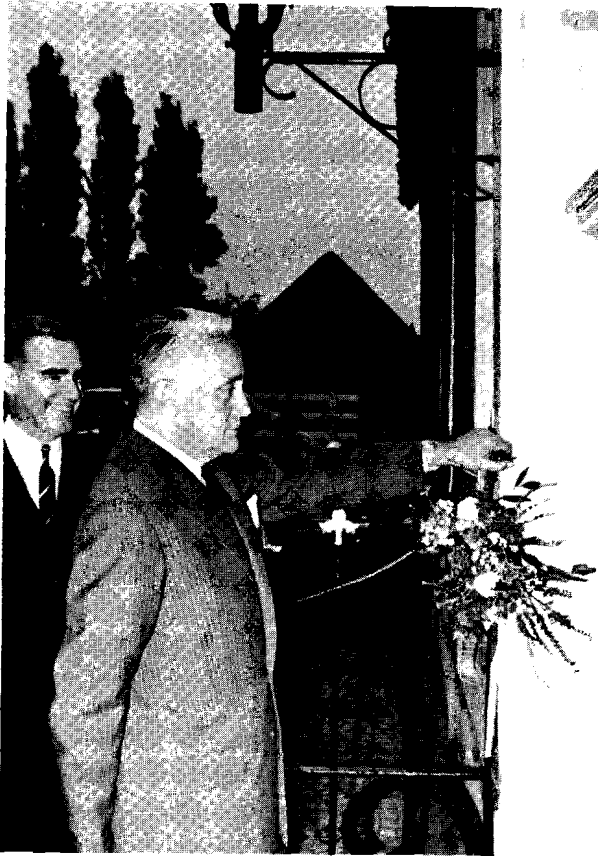
'Hoe ziet een nieuwkomer het Streekmuseum'

door M. Salet, burgemeester
van 's-Gravendeel.

Wie als nieuwkomer een streek wil leren kennen doet dit niet alleen door lezen, praten, wandelen en fietsen; die loopt ook vanzelfsprekend eens door het streekmuseum heen. Als ergens een kans is oog in oog met het verleden te staan, dan toch wel in de streekmusea en oudheidkamers die ons land rijk is. Hier maken we kennis met de zeden en gebruiken van de mensen die vóór ons de streek bevochten, hun dagelijks leven, werken en denken. Zonder de talloze vrijwilligers die een streekmuseum draaiend houden zouden we deze kansen missen om kennis te maken met het leven van de 'gewone' mensen van vroeger. Een onmisbaar onderdeel van onze historie, die in de officiële geschiedenis van jaartallen, oorlogen en vorstenhuizen lange tijd onbelicht is gebleven. Daarom bezocht ik op een zomerse middag het streekmuseum Hoeksche Waard.

Wat maakte dit bezoek tot een onverwachte korte vakantie? De mooie, rustige ligging, de vogels in de zonovergoten bomen, de eenden die onverstoord op de weg bleven liggen? Of het hartelijk welkom aan de voordeur, die aangevuld met museumlucht en de aansprekende wijze waarop de toonkamers met overduidelijke liefde en oog voor detail waren ingericht? Hoe herkenbaar alles was bleek wel uit de commentaren van een viertal oudere bezoekers: de "weet-je-nog"s en "oh-ja"s waren niet van de lucht. Teverden keerde ik huiswaarts, in de stellige overtuiging vaker terug te keren. Het museum Hof van Assendelft heeft er in mij in elk geval een vriend bij.

De opening van het museum door Mr. J. Klaasesz op 3 oktober 1968.

Het Bulletin:

Al 25 jaar de spreekbuis van het Streekmuseum.

Bij de viering van het 25-jarig bestaan van het Streekmuseum kunnen wij uiteraard niet nalaten om ook terug te kijken naar het huisorgaan van ons museum, het "Bulletin". Want het Bulletin bestaat al minstens zo lang als het museum aan de Hofweg, langer zelfs: al 26 jaar! Een goede reden om eens wat in de oude nummers te bladeren en hier en daar wat opmerkelijke feiten voor het voetlicht te halen.

Het eerste Bulletin verschijnt in april 1967 en bestaat uit een stencil van anderhalf kantje. Het bevat een verslag van de eerste werkzaamheden aan het museum. De schrijver van het artikel denkt er goed aan te doen de lezer "enig inzicht te geven in de activiteiten bij de opbouw van ons museum". En zo wordt het bulletin geboren.

In de eerste nummers, die nog vrij onregelmatig verschijnen, vinden wij verslagen van de koortsachtige drukte die heerste in het pand Hofweg 13 te Heinenoord. Daarnaast wordt ook de financiële positie van de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard uit de doeken gedaan. Er is veel geld nodig!

Er wordt ook al gewerkt aan het "documentatie-centrum", zoals het dan nog genoemd wordt. Vrijwilligers gaan naar archieven en beginnen gegevens over te nemen die in het kaartstelsel worden opgenomen. Wie zou toen vermoed hebben dat de fiescollectie zo'n gigantische omvang zou krijgen?

In februari 1969 krijgt het Bulletin een wat vastere vorm, wanneer meegedeeld wordt dat leden van de pas opgerichte "Vereniging van Vrienden van het Streekmuseum Hof van Assendelft" tweemaal per jaar een bulletin toegestuurd zullen krijgen. Inmiddels beslaan de mededelingen uit het museum dan al vier kantjes per aflevering. Wij vinden bijdragen over de geschiedenis van het Hof van Assendelft, over de vorderingen van het documentatiecentrum (er wordt

vermeld dat al 190.000 fiches in de kast zijn gezet!) en de Werkgroep "Dialecten Hoeksche Waard", die op zaterdag 26 februari 1969 voor de eerste maal bijeenkomt. Deze werkgroep timmert gestaag aan de weg, want in het zevende Bulletin van december 1970 wordt reeds melding gemaakt van bijna 1.300 kaarten met gegevens over dialectwoorden. De werkgroep bestaat op dat moment uit 11 "werkende leden" en een aantal "stille medewerkers", die thuis de nodige werkzaamheden verrichten.

Het prille museum krijgt al gauw aandacht in de landelijke pers, want in 1971 brengen prinses Beatrix en prins Claus een bezoek aan de Hofweg. NRC-Handelsblad noemt het een "allergenoeglijkst streekmuseum". De vorstelijke gasten en ook de toenmalige Commissaris van de Koningin, Mr. J. Klaasesz, hebben het bijzonder goed naar de zin gehad, zo vermeldt het Bulletin.

Een nieuw hoogtepunt volgt: de opening van Oost-Leeuwenstein in 1973. De vrienden van het Streekmuseum worden in Bulletin nr. 11 uitgenodigd om als eersten de uitbreiding van het museum te komen bezichtigen. Zonder dat men het in de gaten heeft, is de Vriendendag op die 26e mei 1973 ontstaan! De officiële opening volgt dan op 19 oktober van hetzelfde jaar. Uiteraard wordt hiervan uitgebreid verslag gedaan in het Bulletin.

De vriendenbijeenkomst van mei 1973 heeft zoals gezegd nog een staartje. Gezien het succes van de samenkomst wordt geopperd om nogmaals een dergelijk evenement te organiseren. Het lijkt de schrijvers van een stukje in het Bulletin van december 1975 een goed idee om een traditionele maaltijd voor de vrienden te organiseren.

U raadt het al, het wordt spek-met-peren! Er kleven nog wel wat praktische bezwaren aan het geheel, want de maaltijd moet zo mogelijk worden gehouden in de schuur van Oost-Leeuwenstein en daar is het in de winter uiteraard veel te koud. Voorlopig wordt het evenement nog even uitgesteld. In oktober 1976 wordt het onderwerp wederom aangeroerd en opnieuw uitgesteld omdat degene die de maaltijd moet berei-

den pas in november tijd heeft en dan is het immers al te fris. Eindelijk is het zover: op 1 oktober 1977 (ruim vier jaar na de eerste Vriendendag!) kunnen de vrienden aanschuiven aan de dis. De terugblik in het eerstvolgende Bulletin is lovend: de afwezigen hebben wat gemist!

Op weg naar het 10-jarig jubileum kan het museum in december 1977 de tienduizendste bezoeker van dat jaar welkom heten, wat nog niet eerder gebeurd is in één jaar. Het gaat goed in Heinenoord! Wat denkt u van een vrijdag in diezelfde wintermaand, toen 21 bruidsparen fotoreportages in het museum kwamen maken?

Ter gelegenheid van het al eerder genoemde lustrum verschijnt in september 1978 een jubileumuitgave van het Bulletin. In dit nummer vinden wij verschillende bijdragen van de meest uiteenlopende personen, ondermeer van de Commissaris der Koningin M. Vrolijk, zijn voorganger J. Klaasesz, vrijwilligers van jong tot oud, leden van de Culturele Raad Zuid-Holland en de toenmalige burgemeester van Heinenoord, W. van 't Veld.

Er wordt ook aankondiging gedaan van de uitgave van een jubileumboek, dat weliswaar door omstandigheden niet in het jubileumjaar zal verschijnen, maar zeker vermelding verdient. Er worden een 160-tal reproducties van oude afbeeldingen van plaatsen uit de Hoeksche Waard in afgebeeld. Wie kent "Eilandgeschiedenis in beeld" trouwens niet? Ook is er een verjaardagskalender verschenen met foto's van het museum-interieur.

Bij de aanvang van de jaren tachtig wordt in het Bulletin vermeld dat de fichescollectie van het genealogische archief inmiddels is gegroeid tot één miljoen kaartjes. Het zomerhuis, waarin de afdeling genealogie tot dan toe is gevestigd, puilt uit! Daarom worden plannen gemaakt om "'t Hof van Assendelft" te gaan uitbreiden. Er moet een leeszaal komen, waar alle ruimte zal zijn om het groeiende aantal zoeklustigen te herbergen. Dat deze uitbreiding op een voortreffelijke wijze is gerealiseerd kunnen vele amateur-genealogen iedere week opnieuw ervaren.

Het 25e Bulletin verschijnt in september 1980. En net als nu wordt een bloemlezing gehouden van de eerder verschenen periodieken van het museum. Er wordt ook melding gemaakt van al die uren arbeid die er door de tijd heen aan het Bulletin zijn besteed. De kopij moet worden getypt, gestencild, geniet en gevouwen, de enveloppen geadresseerd, gestempeld en gesorteerd. En dat voor honderden vrienden! Gelukkig is er een vaste groep van vrijwilligers die met elkaar de bergen werk in dit nog vrijwel computerloze tijdperk verzetten. In oktober 1983 is het aantal vrienden trouwens al opgelopen tot 1.000!

Inmiddels is een nieuw terugkerend onderwerp aan het Bulletin toegevoegd: De Vragenrubriek. In deze rubriek kunnen vrienden hun genealogische problemen voorleggen aan de lezers. Dat dit een succes is geworden moge wel blijken uit het feit dat in tien jaar tijd bijna 400 vragen de revue hebben gepasseerd. Wij vinden in de Bulletins, die eigenlijk steeds professioneler van opzet worden, ook de namen van de nieuwe vrienden van de "Stichting Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard". De groep mensen die zorgt voor de uitgave van het Bulletin gaat zich redactie noemen en begint ieder nummer steevast met de rubriek "Nieuws van de Redactie", waarin een overzicht wordt gegeven van de inhoud van het betreffende nummer. Er is nog een nieuwe rubriek bijgekomen: "Historisch Allerlei", waarin historische artikelen de lezers worden aangeboden. Weergaven uit oude nummers van het "Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard, IJselmonde en Putten" vinden onder de kop "Uit de krant" en later "Wat de kranten zeggen" een plaats in het Bulletin. Uiteraard worden ook mededelingen uit de dialectenwerkgroep en de nieuwe aanwinsten van het museum nog steeds vermeld. De genealogen komen aan hun trekken met "De Vragenrubriek" en "Afdeling Genealogie", waarin wordt vermeld welke gegevens aan de fichescollectie zijn toegevoegd.

In het begin van 1987 bestaat de redactie nog uit een vijftal leden, die er voor zorgen dat driemaal per jaar bij de vrienden een Bulletin in de bus glijdt. Omdat het aantal vrienden blijft stijgen is de redactie in de afgelopen jaren gegroeid

tot negen personen, die in hun vergaderingen alle kopij grondig doornemen, waarbij iedere punt en komma op een goudschaaltje wordt gewogen.

In augustus 1989 bereikt het Bulletin opnieuw een mijlpaal: Nummer vijftig verschijnt. Een extra dik nummer met een voorwoord van de heer Kolbach, de voorzitter van het museumbestuur, waarin hij het belang van het Bulletin voor de informatievoorziening over het Streekmuseum onderstreept. In hetzelfde nummer wordt melding gemaakt van de 1.400e vriend (inmiddels ruim boven de 1.500) en de 300e vraag in de Vragenrubriek geplaatst.

De verzameling Bulletins, thans aangevuld met nummer 62, bevat een ongekennde hoeveelheid informatie over het reilen en zeilen van ons museum in de afgelopen 25 jaar. Het is daarom ontzettend moeilijk om in een paar bladzijden een bloemlezing te geven van de historie van ons huisorgaan, maar hopelijk heeft u een beetje een indruk kunnen krijgen van de informatie, die de afgelopen jaren in het Bulletin aan de vrienden van het Streekmuseum is gegeven.

Eén ding staat echter vast: geen Streekmuseum zonder Bulletin!

A.O.M.

'De toekomst van de Hoeksche Waard'

door drs. E.W.H. Broekhuis,
burgemeester van Cromstrijen.

Een streek, een dorp heeft een historie. Het heden is voor een belangrijk deel te verklaren vanuit het verleden. Het is raadzaam als nieuwkomer in een dorp en streek zich historisch te oriënteren. Dat geldt overigens niet alleen voor nieuwelingen, ook voor autochtone inwoners is juiste kennis over de geschiedenis van de streek een belangrijke bron om nieuwe ontwikkelingen te wegen en het verleden op waarde te schatten.

Ons -voormalig- eiland, de Hoeksche Waard dient zich serieus voor te bereiden op een aantal ingrijpende ontwikkelingen. Waren ideeën voor een grote zeehaven of een lokatie voor een tweede nationale luchthaven nog gedachten-spinsels, thans staan voor de komende jaren en decennia reële plannen op stapel. Daarbij hoort de aanleg van een hoge snelheidslijn en het ontbrekende deel van de snelweg A4-zuid. Waarschijnlijk wordt van de Hoeksche Waard een bijdrage verwacht in de oplossing van de volkshuisvestingsproblemen van de randstad.

Men is bezig zich te bezinnen op een nieuwe toekomst voor de agrarische sector.

Ons streekmuseum vervult in een aantal opzichten een wezenlijke functie voor een beter begrip van het heden. De sterke binding aan het agrarisch bedrijf van een groot deel van de oorspronkelijke inwoners laat zich vertalen in de geschiedenis van landaanwinning en verkaveling, van dorpsontwikkelingen, technologische vernieuwingen van werktuigen, de maatschappelijk zorg van alle dag, familierelaties, en zo vele andere zaken. Het museum van de Hoeksche Waard, echt uniek in z'n soort, verdient brede en blijvende aandacht. Het jubileumjaar is zonder meer een goede gelegenheid om het museum extra steun te geven. Dat is tenslotte in ons aller belang. Al was het maar dat het museum met vrijwilligers en vriendenkring al vele jaren een positieve bijdrage levert voor een goed begrip over de Hoeksche Waard. En daarbij is ons museum ook nog een bijzonder aardige recreatieve attractie.

'Waarom ik Vriend van het Streekmuseum ben'

door drs. Ch. Leeuwe,
burgemeester van Oud-Beijerland.

Vriend van het Rotterdams Philharmonisch Orkest, Vriend van Museum Boymans-van Beuningen, Vriend van het Zuid-Hollands Landschap, Vriend van het Concertgebouworkest, Vriend van het Streekmuseum Hoeksche Waard, Vriend van
.....

Enige tijd geleden werd ik benaderd met de vraag of ik eens zou willen aangeven, waarom ik Vriend van ben. Uit het bovenstaande blijkt al dat ik (trouwens samen met m'n vrouw) vriend van een aantal instellingen ben. Instellingen, waarvan de doelstellingen me aanspreken. Instellingen, waarvan het de moeite waard is ze te steunen. Instellingen die ik sympathiek vind. Meer toegespitst leg ik graag uit, waarom ik vriend van het Streekmuseum ben.

1. Vriend van het Streekmuseum, heeft m.i. te maken met het feit dat dit instituut een ideëel doel dient, een duidelijke functie t.a.v. het historisch inzicht in de streek vervult en recht op ondersteuning heeft. Net als het Orkest, net als Het Landschap, net als is het de moeite waard het Streekmuseum te steunen. Niet alleen steun door en vanuit het bestuur (hen wens ik trouwens van harte proficiat met het 25-jarig bestaan van ons museum) maar ook vanuit de Vriendenkring die -aanvullend- veel support op allerlei manieren aan het Hof van Assendelft en Oost-Leeuwenstein kan geven. (Trouwens, alleen de naam al: wie waant zich niet zijn Vriendschap voor het Streekmuseum Heer van Assendelft en Oost-Leeuwenstein?)

2. Meer specifiek op onze streek, de Hoeksche Waard, gericht is het n.m.m. van groot belang dat het Streekmuseum zo duidelijke aanwezig is. Immers: Het Heden laat zich niet verstaan zonder het Verleden. Wie vandaag met gezag wil spreken moet het Verleden kennen. Wie vandaag nadenkt (en in mijn geval moet nadenken) over de toekomst van onze regio: de sterkere invloed van de Rijnmond, het deel uitmaken van de Rijn-Schelde delta, de bestuurlijke reorganisatie van onze streek in relatie met veranderende provinciale en regionale grenzen kan niet zonder een visie op de bestuurlijke en regionale geschiedenis van zijn eigen streek. Je moet dus terug naar het Verleden om het Heden te begrijpen. Huizinga zegt dat zo fraai in het "Voorbericht" bij "Herfsttij der Middeleeuwen": "Het is meestal de oorsprong van het nieuwe, wat onze geest in het verleden zoekt. Men wil weten hoe de nieuwe gedachten en nieuwe levensvormen, die in later tijden in hun volheid stralen, ontloken zijn:

men beziet elke tijd bovenal om de beloften, die hij bergt voor de volgende". Ook daarom dus - om de verbinding te kunnen leggen tussen Verleden en Heden (en vanuit het Heden naar de Toekomst) ben ik lid van de Vriendenkring en lees ik telkenmale het Bulletin van a tot z. Ook daardoor leert een (van oorsprong) Groninger z'n huidige omgeving kennen en waarderen.

Ik wens de Vriendenkring van het Streekmuseum en uiteraard de Hof van Assendelft en Oost-Leeuwenstein nogmaals van harte geluk.
We spreken elkaar nader in 2018.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Het is deze keer niet eenvoudig in deze rubriek citaten uit kranten over te nemen, aangezien veel van deze artikelen slechts kleine fragmenten uit de lange museumgeschiedenis weergeven. Een vrije interpretatie volgt.

Het eerste plan om een streekmuseum op te richten, vindt zijn oorsprong in 1949 toen, onder leiding van de Goudswaardse onderwijzer Van Bohemen, een tentoonstelling over de Hoeksche Waard werd ingericht door leerlingen van de openbare lagere school te Goudswaard.
Door het rijk uitgebeelde verleden van de Hoeksche Waard komt bij de bevolking van die dagen het idee op een blijvende tentoonstelling in te richten in een streekmuseum. Hoewel de toenmalige burgemeesterskring het plan steunt, komt de blijvende expositie niet tot stand.

In 1952, als de hofstede "Scheermansvliet" te Oud-Beijerland door sloop dreigt te verdwijnen, dragen sommige mensen oplossingen aan om dit monument voor Oud-Beijerland en de Hoeksche Waard te behouden. Eén van de bestemming voor het gebouw zou Waterschapshuis kunnen zijn, maar de hoge kosten hieraan verbonden, doen dit plan te niet gaan. Een andere optie voor dit gebouw is een streekmuseum, maar ook op deze suggestie wordt niet gereageerd.

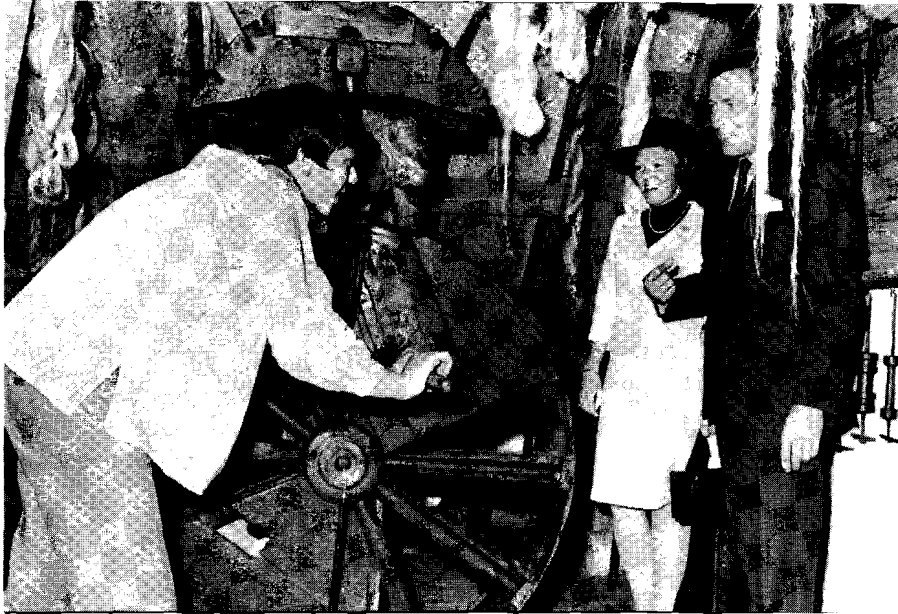
Na de Watersnoodramp van 1953 zien de burgemeesters van de Hoeksche Waard de noodzaak in van een blijvende tentoonstelling, die het rijke verleden van de Hoeksche Waard moet weergeven. Zij stellen een commissie in die de totstandkoming van een Streekmuseum moet realiseren. De commissie bestaat uit: "De heer Wegstapel, burgemeester van Maasdam, vertegenwoordiger van de burgemeesterskring, de heer J.L. Verhoeven namens Hoeksche Waards Belang, terwijl de heren A.B.H. Vlieland, P. Viskil, C.L. van Es van der Have en L.A. Overwater leden zijn."

Na een succesvolle tentoonstelling over Frankrijk, op de zolder van de HBS te Oud-Beijerland, vraagt de commissie aan de promotor hiervan, drs. J.E. de Rooy, een expositie over de Hoeksche Waard te organiseren. Met de voorbereiding van deze tijdelijke tentoonstelling begint "de trein" om te komen tot een vaste tentoonstelling in beweging. Hoewel de organisatoren op vele problemen stuiten, gaat deze trein steeds harder rijden en komt in 1959 "het station" 't Hof van Assendelft in zicht.

In januari 1959 verschijnt in de krant een artikel, waarin o.a. het navolgende staat: "Op de algemene ledenvergadering van de vereniging 'Hoeksche Waards Belang', vrijdagavond in het 'Hof van Holland' te Klaaswaal gehouden, stonden de tentoonstelling Streekhistorie Hoeksche Waard, die vorig jaar werd gehouden, en de stichting van een streekmuseum, in het middelpunt van het gesprek. De vergadering besloot akkoord te gaan met het bestuursvoorstel om Hoeksche Waards Belang de stoot te doen geven tot het in het leven roepen van een stichting, die het denkbeeld zal trachten te verwezenlijken om in 'Het Hof' te Heinenoord een streekmuseum, in te richten..."

Een jaar later richt de commissie Streekhistorie de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard op. Jaren van voorbereiding volgen. Rond 1965 kan "'t Hof van Assendelft" worden aangekocht. Na veel hak- en breekwerk volgt de inrichting van het voormalige ambachtsherenhuis als streekmuseum. Op 3 oktober 1968 verricht de Commissaris van de Koningin de opening.

Hoewel deze datum als een hoogtepunt gezien wordt in de museumhistorie volgen er in de loop der jaren nog meer. Zo ontvangt het museum in 1969 de Culturele Prijs van de provincie Zuid-Holland uit handen van de Commissaris der Koningin, mr. J. Klaasesz.

Prinses Beatrix en Prins Claus vereren in 1971 het streekmuseum met een bezoek. Hierbij brengt de jeugd het museum op een bijzondere manier in beweging, want als het hoge bezoek de zolder betreedt, komt een aantal "poppen" (jonge museum-vrijwilligers in vroegere kledij) te midden van de echte poppen in beweging. Zowel de klompenmaker als de hoefsmid, de touwslager en uiteraard ook de timmerman zijn bezig hun ambacht uit te oefenen. Het zagen, vijlen, hameren, draaien e.d. brengen het anders zo rustige dorpsplein op de museumzolder voor deze ene keer echt tot leven.

Een ander hoogtepunt is de opening van de schuur van de boerderij "Oost-Leeuwenstein" in 1973. Bij deze opening probeert de Commissaris der Koningin, mr. M. Vrolijk, door middel van koekslaan de officiële handeling te verrichten.

Bij de eerste poging belandt de koek op de grond. Een tweede poging volgt, maar het resultaat blijft nog uit, want in plaats van de koek in tweeën te delen, slaat de Commissaris de houten knuppel in stukken. Met behulp van een bijl lukt het de koek in tweeën te delen en daarmee de dependance van het museum officieel te openen.

Het laatste station waarbij wordt stilgestaan in deze rubriek, is de "herbouw" van de huidige leeszaal bij "'t Hof". In de loop der jaren groeit ook de genealogische fichescollectie uit z'n jasje, het zomerhuis, dat naast de boerderij Oost-Leeuwenstein staat. Het museumbestuur besluit, met steun van de Vriendenkring, "'t Hof van Assendelft" in oude luister te herstellen door de in de begin jaren zestig ingestorte schuur te herbouwen. In januari 1981 is het zover: het anderhalf miljoen fiches tellende kaartsysteem wordt overgebracht van het kleine zomerhuis naar de ruim opgezette leeszaal.

Uit het voorgaande blijkt, dat de "museumtrein", die in 1956 is gaan rijden, in de loop der jaren vele "stations" heeft aangedaan. De redacteur wenst daarom het Museumbestuur en de Vriendenkring van het Streekmuseum toe dat de "trein" mag blijven rijden en dat nog vele "stations" aangedaan kunnen worden.

Tot zover de rubriek "Wat de kranten zeggen" die eigenlijk had moeten heten "Naar wat de kranten schreven". Naast gegevens uit het "Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde" zijn ook gegevens gehaald uit kranteknipsels, waarvan de naam niet te achterhalen valt.

P.J.P.

NIEUWE VRIENDEN

Ook in dit jubileumjaar voor het Streekmuseum blijven mensen zich opgeven als donateur van de eveneens jubilerende Vriendenkring. Maar liefst 34 personen gaven zich op als vriend/vriendin en zegden daarmee hun steun toe in de exploitatie van het Streekmuseum.

Door het museumbestuur en de redactie van het bulletin, wordt U alle nogmaals welkom geheten.

HW 470 I. A. Andeweg	Goudswaard
HW 471 A.L. Andweg-Bouman	Goudswaard
HW 736 C. Barendregt	Numansdorp
HW 18 H. v.d. Blom-Bervoets	Klaaswaal
HW 687 H.J. Bijl	Heinenoord
L 732 C. van Geldrop	Dordrecht
L 292 A. van Gent	Barneveld
L 502 M. den Hartigh	Heerenveen
L 503 Mevr. den Hartigh	Heerenveen
HW 87 M.L.J. Heetman-Does	Oud-Beijerland
L 799 W. Heistek	Rotterdam
HW 381 M.B. v.d Hoek-Reedijk	Klaaswaal
HW 374 G. v.d. Hoeven	Piershil
L 202 P. de Jong	Schipluiden
HW 715 L.C. Knape	Numansdorp
L 748 L.W. Koppenol	Dinteloord
L 531 J. Leeuwenburgh	Rotterdam
HW 697 A. van der Linden	Oud-Beijerland
HW 689 C.W. Notenboom	Numansdorp
HW 690 W.J. Notenboom-Marree	Numansdorp
L 187 J. Oosthoek	Zuidland
L 590 P.J. de Penning	Zwijndrecht
L 356 H. Ritmeester	Veldhoven
L 718 J.J. Schelling	Rotterdam
L 680 J.M. Schot	Ridderkerk

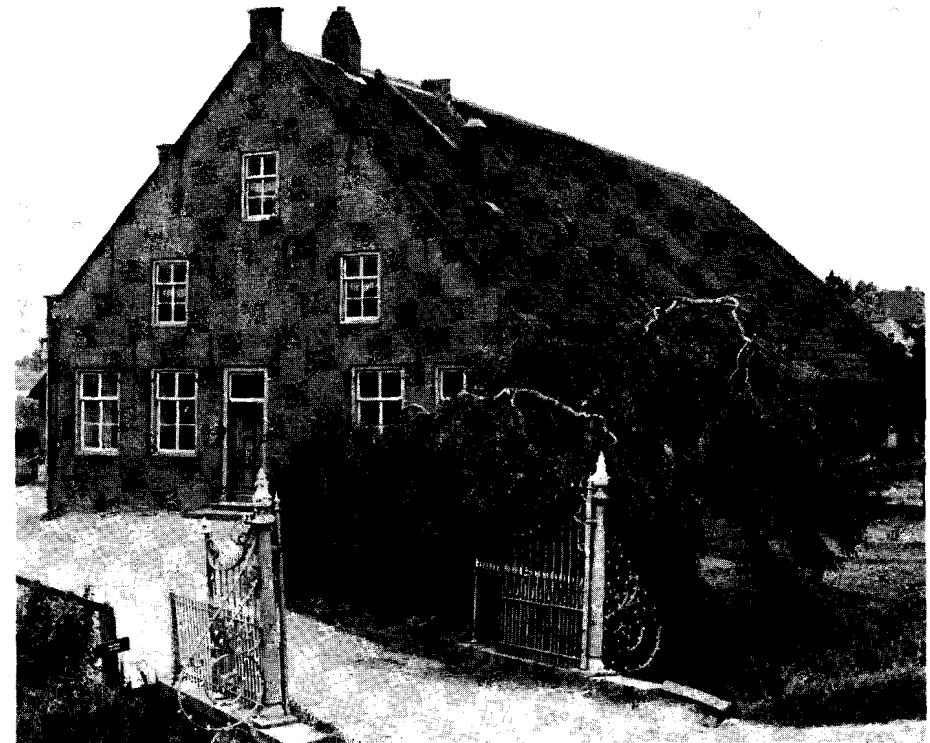
HW 615 G. Spoor-Gooijer
L 551 Mevr. Stagg-Roos
HW 326 J.H. Stolk
L 90 M. Timmer-Dorsman
L 637 P.M. Trouw

L 565 E. de Veer
L 566 Mevr. de Veer
L 26 B. van der Vos
L 465 W.F. de Wit-Trouw

Heinenoord
Richmond (USA)
Oud-Beijerland
Woudenberg
Voorthuizen

Klundert
Klundert
Maarn
Zeist

Red.

Oost-Leeuwesnstein voor de restauratie.

WERKGROEP DIALECTEN

Vervolg van Bulletin 61.

Over de vaste en stille medewerkers.

Hoewel er steeds naar gestreefd is om medewerkers of -werksters uit alle plaatsen van de Hoeksche Waard te hebben, is dat nooit helemaal gelukt. Soms hadden wij van één plaats wel 4 medewerkers, maar wij zijn er nooit in geslaagd iemand uit Mijnsheerenland te vinden. Overigens bestond en bestaat de werkgroep steeds uit een zeer gevarieerd gezelschap waarin veel kennis van de meest uiteenlopende onderwerpen aanwezig was, zoals landbouw, vlasserij, huishouding, griendcultuur, diverse ambachten en niet te vergeten de Nederlandse taal. Het zou te veel tijd en papier kosten om alle medewerkers/sters uit die voorbije 24 jaar met name te noemen. Maar het zou onvergeeflijk zijn, geen melding te maken van de enorme steun die wij vooral in de beginjaren ondervonden van een aantal "stille medewerkers" die ons op afstand volgden en hun bijdragen toezonden, waaronder soms belangrijke woordenlijsten en zelfs korte streekverhalen. Die stille medewerkers -allen afkomstig uit de Hoeksche Waard en verspreid wonend over het hele land- zijn er helaas niet meer. Hun bijdragen waren zeer waardevol.

Bandopnamen.

Teneinde de juiste klank en uitspraak, alsmede de verschillen en overeenkomsten te kunnen vastleggen werden soms gesprekken op de band opgenomen. In de loop van de eerste tien jaren werden gesprekken vastgelegd met een klompenmaker, de rietdekker, een mandenmaker en een griendwerker. Daarbij kwamen soms interessante gebeurtenissen of minder fraaie toestanden ter sprake. Het was opvallend dat het algemeen bekende heimwee naar de zogenaamde "goeie ouwe tijd" nooit werd uitgesproken. Vrij zeker was dat een gevolg van het feit dat de meeste sprekers al op leeftijd waren en meer herinneringen hadden aan "hard werken en nederig leven" dan aan "rozegeur en maneschijn". Opgemerkt dient te worden dat men in het algemeen niet is gesteld op het spreken voor een microfoon. Van het bij de werkgroep in gebruik zijnde opname-apparaat wordt dan ook zelden gebruik gemaakt.

Wat nog meer werd ontdekt.

Het onderzoek naar het streekdialect en het volksleven, leverde vaak verrassingen op. Wij vonden woorden van Franse herkomst die in ons dialect "ordenaar" wat verminkt werden uitgesproken. Enkele voorbeelden hiervan zijn: "koes" = van couchette (het bed); "zemizetjie" = chemise (hemd) en "sjekkie" = casaque (vrouwenjak).

Vanzelfsprekend verzamelden wij ook de specifieke streek-eigen spreekwoorden en gezegden:

- Je mô is komme as't klêêd legt. (begin deuze êêuw wier alêên sondas het vloerklêêd gelege.)
- Da's kouse braaie en gaere toegeve. (voor niks of voor waaineg werreke.)
- Een emmer broek en een pintjie bille. (zeer maeger persoon (lampeglastype).)
- Ze gooien het voor Dordt. (Maken het anhangeg bij de Arrondissementsrechtbank in Dordrecht.)

Dialectgrenzen.

Meestal worden de dialectgrenzen (isoglossen) aardrijkskundig bepaald door de ligging van de streek. Grote rivieren vormen natuurlijk grenzen en zorgen voor afgesloten gebieden waarbinnen de streektaal behouden blijft. Haringvliet en Hollandsch Diep zijn daar duidelijke voorbeelden van. Maar waar de rivieren smaller zijn en er eeuwenlang een intens contact heeft bestaan tussen de bewoners van beide zijden, bestaan er soms grote overeenkomsten in het taalgebruik.

De "stem des volks" van Dubbeldam en zeker van Wioldrecht, en de Tweede Tol verschilt nauwelijks met die van 's-Gravendeel aan de andere kant van de Kil waar duidelijk een Dordtse invloed in het spraakgebruik is waar te nemen. In de streek zelf zijn dialectgrenzen moeilijk te trekken. De klanken vloeien langzaam in elkaar over.

In grote trekken verdelen wij de Hoeksche Waard in drie hoofdgroepen.

1. Het Beijerlandse gebied (met Goudswaard, Piershil, Nieuw-Beijerland en het westelijk deel van Zuid-Beijerland.)

2. 's-Gravendeel en directe omgeving.
3. Het overige gebied verreweg het grootste en het oudste gedeelte van het eiland. Wij mogen rustig aannemen dat hier de bakermat van het Hoekschewaardse dialect gevonden wordt.

Publicatie.

Aan een groot aantal verzoeken tot het houden van een voordracht over het dialect werd gevolg gegeven. Medewerking werd verleend aan het radioprogramma van Gerard v.d. Berg voor de NCRV en "Klaaswaal centraal" van Henk van Stipriaan. Voorts deden de regionale omroepen "BOS" en "Radio Rijnmond" enige malen een beroep op onze medewerking. De eerste publicatie in boekvorm geschiedde in "Hoeksche Waard - een promotie waard", in 1975 uitgegeven door de Juniorkamer. In 1984 en 1985 zorgde onze medewerker Jan Robbmond ervoor dat er twee boekjes konden verschijnen genaamd "Hoekschewaardse vertellingen". Aanvankelijk werd regelmatig gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot publiceren -in de vorm van korte verhaaltjes- in de regionale bladen.

Verdwijnt het dialect?

Een enkele maal hoort men de wijsheid verkondigen dat het dialect aan het uitsterven is. Mogelijk is dat bij "sommigten" de wens de vader van de gedachte is, maar het is niet juist gebleken. Er is voorlopig nog geen sprake van en wellicht verdwijnt het nooit. Er zijn zelfs geleerden die menen dat in de toekomst in het Verenigd Europa alle officiële talen zullen verwelken, maar zij voegen er aan toe dat de vele dialecten een veel langer leven is beschoren.

Natuurlijk verdwijnen sommige woorden. Een dialect is in dat opzicht niet anders dan een levende taal. De negatieve benadering kan ook gegrond zijn op valse schaamte. Uit gesprekken met autochtonen en uit de belangstelling voor publicatie is ons gebleken dat het werk van de Werkgroep Dialecten er zeker toe heeft bijgedragen de valse schaamte over ons taalgebruik, voornamelijk ten opzichte van de stad, te doen verdwijnen.

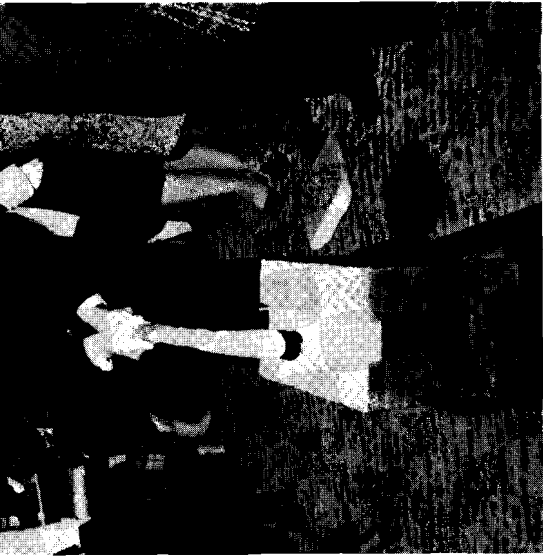
Het is vooral bij de ouderen bekend dat wij als plattelandskinderen gebukt gingen onder een minderwaardigheidsgevoel ten opzichte van de grote stad. Stadskinderen ontmoette je met vakanties op je dorp, ze hadden een grote mond, keken op je neer en noemden je taal "boers". Zij konden zich dat ongehinderd veroorloven want in onze ogen waren ze duur, deftig, droegen geen klompen en bovendien: "Ze sprakke zôo netjies". Dergelijke gevoelens en complexen komen tegenwoordig veel minder voor. De dorpsbewoners zien de stadsmens niet meer als iemand, die superieur is aan de plattelander. Integendeel, men is gaan ontdekken dat juist het taalgebruik van sommigen in de stad plat en minder fraai is.

Wordt vervolgd.

P.W. de Zeeuw

blôôtevoetezaail		Gemeente: P.hoek
zie ook: sakkerdaane		Reg. jaar: 1976
Betekenis: bruin geverfde houten vloer met gele "kriebels"		
Leeftijd gebruiker (ster)	68	Verouderd? ja
Uitspraak		
Bedoeld woord in zinsverband: In het begin van deuze êêuw waere de mense te erm om vloerbedekking te kôôpe, De houte vloer wier durpelbruin gevurwd en het jongste knechie van de schilder mos eerst met zijn blôôte pôôtjies in een bak met gele kleurstof gaan staan en dan over de vurrow dêêmele. Dat noemden ze sakkerdaane en zôo ontstong de naam blôôtevoetezaail" evt. opmerkingen Z. O. Z.		

Een voorbeeld van de wijze waarop de dialectwoorden worden geregistreerd.

De openingshandeling van de boerderij Oost-Leeuwenstein, door Mr. M. Vrolijk.

HOF VAN ASSENDELFT
HEINENOORD